

Anulu IV.

Nro 3—4.

Fói'a basericésca.

Organu

pentru cultur'a religiosa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.** Cluj

25 Ianuaru 1886.

Cuprinsulu:

Enciclic'a Sanctitateri Sale Pap'a Leonu XIII despre constituirea crestina a staturiloru. — Laudele Santului Paulu. — Inferirea copiiloru ilegítimi in matricen'a botezatoru. — Ernest Renan si David Strausz. — Miraculele lui Vespasianu enarate de Tacitu. — Revist'a basericésca.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiuu pre unu anu 3 fl. v. a.

Blasiu, 1886.

Tipograf'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Enciclic'a

Sanctității Sale Pap'a Leonu XIII despre constituirea creștina a staturilor.

(Capetu).

Dupa-ce statulu este asediatu pre atari fundamente atâtu de multu pretiuite astăzi, pote se veda ori si cine usioru, cumcà in unu atare statu, ce pusetiune i se asignéza pre nedreptulu bisericeii. Că-ce deca viet'i'a practica este in unu atare statu de acordu cu doctrinele de genulu acest'a, atunci religiunea catolica in statu este in una forma pretiuita cu comunitatile religioase straine de ea, seau pote este chiaru mai pucinu pretiuita, pre legile bisericesci nu se mai pune nice unu pondu, si bisericeii, care conformu mandatului si comisiunei lui Isusu Christosu are se invetie pre tote poporele, i este interdtsa ori ce influintia asup'r'a institutiuniloru publice. Ma chiaru si in lucrurile acele, cari cadu in sfer'a de dreptu a ambeloru potestăti, decidu capii stateloru dupa propriulu loru arbitriu, si despretiuiescu prin acést'a cu superbia legile cele mai sante ale bisericeii. Astu-feliu casatoriile creștiniloru le supunu jurisdicțiunei loru, dupa-ce eli decidu asup'r'a legaturei, unitatei si indissolubilitatei casatoriei; ataca bunurile bisericesci, fiendu-cà sustienu, cumcà bisericeii nu-i este iertatu a posiede avere propria. Cu unu cuventu, eli tractéza astu-feliu biseric'a, că si cum ea nu ar' avé nice caracterulu, nice drepturile unei societăti perfecte, si o punu pre ace'a-si trépta cu cele lalte societăti, ce suntu in statu. Si deca biseric'a mai are in unu atare statu ver unu dreptu, seau ver una sfera ôre care legitima de activitate, atunci sustienu, că ace'a o are numai din bunavointi'a capului statului. Éra in statele, in cari biseric'a cu consentimentulu legiloru civili mai posiede inca drepturile, ce-i competu, si intre ambele potestăti s'a inchiatu unu concordatu ore care, acoló striga, că lucrurile bisericesci trebuiescu separate de cele civili, se intielege de sine, că cu scopulu, că astu-feliu fora frica de pedepsa se pota lucrá in contr'a drepturiloru garantate, si in tote lucrurile fora nice una piedeca se pota lucrá, cum li va placé. Dupa-ce inse biseric'a nu pote suferi una atare procedura — fiendu-cà ea nu pote abdice de datoriele ei cele mai sante si mai mari — si poftesce fora nice una reserva, că drepturie ei garantate se remana intacte si se i se esecute cu conscientiositate, asia adeseori se nascu conflicte intre potestatea bisericésca si civila, cari de regula se finescu cu ace'a, că biseric'a, ce dispune de mai pucine midloce pamentesci, este invinsa de statu, care dispune de mai multe atari midloce. Astu-feliu in organizarea ace'a a stateloru atâtu de pretiuita astăzi, esista tendint'i'a de a eschide biseric'a cu totulu de pre terenulu publicu seau de a

o tiené încatusiata. Legile, administratiunea, educatiunea fora religiune a tinerimei, spoliarea si nimicirea ordurilor religioase, supresiunea domnirii lumesci a Pontificelui romanu — tote aceste au de scopu ultimú nimicirea religiunii crestine, restringerea libertatei bisericeii si miciorarea celorlalte drepturi ale ei.

Ins'asi mintea sanetosa spune, cumcã atari pareri asup'rã guvernarei unui statu suntu tare departe de adeveru. Ins'asi ea marturisesce, cumcã tota puterea vine dela Domnedieu, cá din isvorulu celu mai supremu si celu mai augustu. Suveranitatea poporului inse, carea fora de a considerã pre Domnedieu, sustiene, cumcã dela natura si are bas'a in poporu, este in adeveru eminentu acomodata a escitã si a lingusí pasiunile, inse fundamentulu ei nu este solidu si nu are destula tarfia spre a poté garantã securitatea publica si mantienerea linistei si a ordinei. Si in adeveru, cu invetiaturile aceste s'a ajunsu pana acoló, cá multi sustienu cá pre una lege neprescriptibila principiulu, cá revolutiunea este unu dreptu politicu. Prevaléza anume opiniunea, cumcã capii stateloru nu suntu altu ceva decãtu alesii poporului spre a-i esecutã voi'a lui; si apoi urmarea naturala este, cá precum arbitriulu poporului este schimbatiosu, asia in statu totu e schimbatiosu si nice odata nu înceta fric'a amenintiatoria cu resturnare.

Ce atinge iuse religiunea, a cugetã, cumcã nu existe nice una diferentia essentiala intre formele ei cele diverse si opuse, este totu un'a cu a cugetã, cumcã nice un'a nu este buna. Si deca parerea acést'a dupa nume se deosebesc de ateismu, in fapta nu se deosebesc de elu nice câtu de pucinu. Pentru-cã aceia, cari suntu convinsi despre esistintia lui Domnedieu, deca nu voiescu se fia absurdi, ci consecuenti, aceia trebuescu se veda, cá cultele cele diverse, intre cari existe atât'a diversitate, atât'a disparitate si atât'a opusetiune si inca chiaru in lucrurile cele mai importante, nu potu fi tote adeverate, tote in una forma de bune, si tote in una forma de placute lui Domnedieu.

Predecessorii Nostrii, Pontificii Romani, in deplin'a conscientia a oficiului lorú Apostolicu nu au potutu suferi, cá se se latiésca atari invetiaturí reprobate de mintea omenésca si cari au una influentia atâtu de mare asup'rã desvoltarei societatei civili. Astu-feliu Gregoriu XVI in enciclic'a sa „Mirari Vos“ din 15 Augustu 1832 in sentintie grave a reprobatu invetiaturile, ce se propagáu pre atunci, cá ce atinge adorarea lui Domnedieu, nu este de a se face nice una alegere; cá unulu fia-care are dreptu de a judecã despre religiune dupa placu; cá conscientia este pentru unulu fia-care singurulu judecatoriu, si in urma cá fia-caruia i este iertatu a-si publicã parerile sale si a provocã revolutiune in statu. Éra despre despartirea bisericeii de statu s'a esprimat Pontificele acest'a in terminii urmatori: „Deca este se judecamu „dupa parerile acelor'a, cari voiescu se desparta biserica de statu si se rumpa „legatur'a ace'a reciproca de concordia diatre potestatea bisericesca si civila,

„atunci nu amu poté asteptá nice pentru baserica, nice pentru statu nemic'a „imbucuratoriú. Acést'a pentrucă e constatatu, că amicii libertatei celei des- „frenate se temu forte tare de concordi'a acést'a, care a fostu totu de a un'a „folositoria si salutará pentru interesele basericesci si civile“. Totu asemenea Piu IX, de câte ori i s'a datu ocaziune, a condamnatu opiniunile false, ce se propagáu mai tare, si le a asediatu in unu catalogu, pentrucă in marea acést'a de erori sufletele catolice se aiba unu faru securu ¹⁾.

Din decisiunile aceste ale Pontificiloru Romani suntu de a se cunosece mai cu sema acele, cari sustienu, cumcă originea potestatei civili este in Domnedieu si nu in poporu; că dreptulu rebeliunii este in contr'a mintei; că nice singuraticiloru si nice staturiloru nu li este iertatu a-si neglege datoriele facia cu religiunea seau a fi indiferenti facia cu diversele confesiuni, si că libertatea desfrenata de a cugetá si de a-si publicá cugetele sale nu este nice unu dreptu alu supusiloru, nice unu lucru, ce se merite bunavointia si scutintia. Totu asia trebuie se se scia, că baseric'a nu mai pucinu cá statulu este una societate perfecta, că statului nu-i este iertatu a-si supune sie-si baseric'a seau a-i vetemá libertatea, seau a o despoia de unu dreptu óre care datu ei de Isusu Christosu. In cestiunile inse, ce apartienu sferei de dreptu a ambeloru potestáti, este mai conformu naturei si mai corespundietoriu vointiei divine, nu ale despartí de olalta, nice a provocá conflicte intre ele, ci a conservá concordi'a ace'a, carea este in armonia cu atributele ambeloru societáti.

Deca voiesce acumu omulu se judece dreptu dupa enuciatiunile si decisiunile aceste, atunci numai decátu vede, că nice un'a din diversele forme de statu indatinat nu este in sine de a se rejiciá. Acést'a pentrucă in sine nice un'a din ele nu contine nemic'a, ce ar' fi in contradicere cu invetiatur'a catolica. Si deca acele suntu intiepte si drepte, potu sustiené statulu in starea cea mai buna. Ma nice ace'a nu este de condamnatu, deca poporulu ia mai multu seau mai pucinu parte la guvernarea statului. In impregiurari si pre langa unele legi anumite pote asia ceva nunumai se servésca spre binele poporului, ci pote se fia chiaru si una datoria a lui. Mai departe nimene nu pote pre dreptulu se inculpe baseric'a, că ea nu este destulu de

¹⁾ Va fi destulu a citá aci numai ver o câteva.

Propusetiunea XIX. Baseric'a nu este una societate adeverala, perfecta si independenta; ea nu are drepturi proprii si constante, pre cari i le a conferitu divinu ei fundatoriu; ci se tiene de potestatea civila a decide, cari suntu drepturile basericeí, si cari suntu margiunile, intre cari le pote deprinde.

Propusetiunea XXXIX. Statulu, originea si isvorulu a totu dreptulu, are drepturi illimitate.

Propusetiunea LV. Baseric'a trebuie separata de statu, si statulu de baserica.

Propusetiunea LXXIX. Este falsu, că libertatea civila a toturoru culteloru, si libertatea deplina garantata toturoru de a-si publicá dupa placu parerile, ar' contribui la corruptiunea mai usiora a spiriteloru si la latirea indiferentismului.

generosa si condescendentă, seau că este inimica libertatei celei genuine si adeverate. Că in adevăru, desi biserica sustiene, că drepturile, ce se recunosc religiei celei adeverate, nu se potu concede si celorlalte confesiuni, totusi ea nu condamna guvernele acele, cari spre a poté procurá unu bunu, seau abate unu reu óre-care, toleréza in statu si esistinta altoru confesiuni. Ma biserica nice ace'a nu suferé, că cineva se fia silitu preste voi'a sa a primá credinta catolica, pentrucă, precum intieptiesce dice Santulu Augustinu: „nimene nu pote crede, deca nu voiesce“. (Tract. 22 in Jo. 2).

Totu din asemenea cauza biserica nu pote aprobá libertatea ace'a, carea duce la desconsiderarea legiloru sante alui Domnedieu, si autoritatei celei legiuite i denéga ascultarea cuvenita. Pentrucă libertatea acést'a este mai multu desfrénare decâtu libertate. Cu dreptulu o numesce Santulu Augustinu: *libertatea corruptiunei* (Épist. CV ad Donalistas cap. II n. 9), éra Santulu Apostolu Petru: *acoperementu alu reutatei* (I Petr. II 16). Căce in fapta, dupa ce ea este in contr'a mintei, este una adevărata servitute, fiinducă: „*celu ce face pecatulu, este servitoriu alu pecatului*“. Din contra ace'a libertate este adevărata si de doritu, carea pre omu in vietia privata nu-lu lasa se devina unu sclavu alu retaciriloru si alu patimiloru, despotii lui celi mai crudeli, si carea in vietia publica conduce pre cetatiani cu intieptiune, le oferesce din abundantia ocazioni spre a-si inmulf folosele, éra pre statu lu scutesce de fapte arbitrare. Libertatea acést'a onorifica si demna de omu o aproba biserica mai multu decâtu pre tote celelalte, si totu de a un'a si neintreruptu tientesce in acoló, că pre acést'a nevetemata se o conserve poporeloru.

Totu astu-feliu libertatea de a cugetá si de a-si publicá cugetele sale, deca nu este supusa la nice una regula, nu este in sine unu bunu, cu care societatea se se pota semti fericita, ci chiaru din contra este originea si isvorulu multoru rele. Libertatea, deca voiesce se fia unu elementu de perfectiune pentru omu, atunci trebue se remana numai pre terenulu binelui si alu adevărului. Natur'a binelui inse si a adevărului nu se pote schimbá dupa arbitriulu omului, ci ea remane totu aceasi, si este immutabila cá si insasi natur'a lucruriloru. Deca mintea tiene opiniuni retacite, deca vointia alege si face reulu, atunci nice un'a, nice cealalta nu pote ajunge la perfectiune, ci amendoue cadu dela demnitatea loru si se cufunda in stricatiune. Prin urmare, ce'a ce este in contr'a virtutei si a adevărului, ace'a nu trebue se veda lumin'a, nice se fia espusa inaintea ochiloru omeniloru, si cu atâtu mai pucinu se se puna sub tutela si protectiunea legiloru. Nu esiste decâtu numai una cale spre a ajunge in ceriu, spre care tientiun totu; si calea acést'a este: una vietia buna. Prin urmare statulu calca legile si prescriesele naturei, deca favoresce licentia opiniuniloru si a lucruriloru, câtu fia-cine fora a fi pedepsitu se pota abate spiritele dela calca adevărului si inimile dela calea virtutei. Éra ce se tiene de biserica, pre carea insusi Domnedieu o a

fundatu, este una gresiela mare si periculosa a o eschide din vietia publica, din legislatiune, din educatiunea tinerimei si din societatea domestica. Fora de religiune este lipsitu ori ce statu de basa morala, si pote cà s'a facutu dejá mai multa esperintia, decâtu s'ar' fi cadiutu, cumcà ce este si unde duce asia numit'a „morala civila“. Adeverat'a invetiatoria a virtutei si padfitoria a moravurilor bune este baseric'a lui Isusu Christosu. Ea este ace'a, care scutesce libertatile, din cari se deducu datoriele omului; ea este ace'a, carea sugerandu omului motivele cele mai nobile pentru una vietia morala, nu demanda numai se fugimu de lucrurile cele rele, ci si cá se domnimu preste misfcarile cele mai intime ale sufletului si inimei nostre, deca acele suntu contrarie mintei sanetose. A supune inse baseric'a puterei lumesci in implinirea datoriilor ei este deodata si una nedreptate si una temeritate mare. Prin una atare fapta se turbura ordinea intréga, pentrucà ce este naturalu, se preferesce la ce este supranaturalu; prin asia ceva se nimicesce, seau celu pucinu se micisiozeza abundantia bunurilor, cu cari baseric'a, deca nu este impiedecata, binecuventa vietia omenesca; prin asia ceva in urma se deschide calea la inimicitie si la certe. Si apoi câtu strica aceste si basericeii si statului, a aretatu esperinti'a numai prea adeseori.

In adeveru! Tote câte suntu in statu salutarie pentru binele publicu, tote câte suntu de folosu spre a protegiá pre poporu in contr'a licentiei principiloru, tote câte impiedeca pre statu dela usurparea drepturilor comuneii si a familieii, tote câte contribuescu la aperarea personeii, a onoreii si a egalitateii de drepturi, tote aceste baseric'a in tote tempurile seau le a produsu, seau le a protegiatu seau le a aperatu. Testimoniu despre acést'a suntu monumentele tempurilor trecute. Ea este asia dara consecenta, candu deoparte respinge libertatea ace'a illimitata, care atátu la individi, câtu si la popore degeneréza in licentia si servitute; era de alta parte cu inim'a deschisa imbratfisieza tote progresele, ce le aduce tempulu, deca numai in adeveru contribuescu la prosperitatea vietieii acesteia, care este una cale spre vietia eterna. Astufeliu este una calumniá desierta si fora fundamentu, candu se dfee, cà baseric'a se uita cu ochi rei la formele si sistemele politice. moderne, seau cà respinge totu ce a produsu spiritulu tempului modernu Fora indoiéla ea respinge opiniunile cele nesametose si aplicarea cea periculosa la revolte, si in specie predispusetiunea ace'a a spiritelor, in care se cuprinde vointia de a se departá de Domnedieu. Inse dupa-ce totu ce este adeveratu nu pote veni, decâtu dela Domnedieu, asia baseric'a recunosce bucurosu urmele intelligintieii divine in totu adeverulu, ce-lu descopere spiritulu omenescu. Si dupa-ce nu este nice unu adeveru naturalu, care se clatine credinti'a in adeverurile descoperite de Domnedieu, ci din contra multe din acele le confirma pre aceste, si dupa-ce ori ce adeveru descoperitu pote contribuí la cunoscerea si marirea lui Domnedieu, asia baseric'a va primí totu de a un'a cu bratiele deschise totu ce este in stare a largi sfera scientieloru, si precum a favo-

risatu totu de a un'a tote scientiele, asia si in venitoriu va favorisá scientiele acele, cari se ocupa cu natur'a. In scientiele aceste baseric'a nu pasiesce cá inimica, candu spiritulu omenescu a aflatu ceva nou. Ea nu are nemic'a in contra, cá se se cerce lucruri noue spre imfrumsetiarea si bunastarea vietiei. Ma chiaru din contra ea este una inimica a inertiei si a neactivitatiei, si dorinti'a ei cea mai fierbinte este, cá spiritulu omenescu prin exercitiu si cultura se produca fructe din abundantia. Ea insufla curagiu la tote artile si industriele. Inse precandu ea cu puterea ei indrepta nevointiele aceste spre unu scopu onestu si salutaru, se silesce totu odata a impiedecá, cá lucrarea si cugetarea omului se nu se abata dela Domnedieu si dela lucrurile ceresci.

Invetiaturile aceste inse atátu de rationali si atátu de intiepte ale basericeii suntú despretiuite astádi, candu statele nu numai cá nu voiescu a se conformá principiiloru filosofiei crestine, ci se departéza dela ele pre dí ce merge totu mai tare. Dupa-ce inse lumin'a din natur'a ei se latiesce totu mai tare si totu mai tare strabate inimile omeniloru, pentru ace'a Noi in conscienti'a obligatiuniloru nostre sante si inalte, ce purcedu din misiunea nostra apostolica facia cu tote poporele, proclamamu adevverulu in tota libertatea conformu datorintiei nostre. Nu cá si cum Noi nu amú tiené contu de tempulu nostru, seau cá si cum amú voi se respingemu progesele cele oneste si folositorie ale tempului nostru. Ci pentrucá vointi'a nostra este, cá se vedemu in state progese mai secure si fundamente mai solide si inca fora vetemarea libertatei adevverate a poporeloru. Intre omeni inse adevverulu este isvorulu si padfitoriulu celu mai bunu alu libertatei. „*Adevverulu ve va face pre voi liberi*“.

In atari impregiurari credintiosii catolici, deca ne voru ascultá, precum se cuvine, voru cunosce usioru si teoretice si practice, cari suntú datoriele lorú.

In ainte de tote este de lipsa a tiené neclatitu totu ce Pontificii Romani au invetiátu seau voru invetiá, si ace'a a professá publice, decáte ori poftescú impregiurarile. In specie, ce atinge asia numitele *libertati moderne*, unulu fia care are de a se tiené de judecat'a Santului Scaunu Apostolicu si a se conformá decisiuniloru aceluia. Nimene se nu se lase a fi inşielatu de onestatea cea aparenta a libertatiloru acestor'a, si se-si aduca aminte, de unde au esitu si pre ce cale se sustienú si se propaga. Esperinti'a a aretatu destulu, ce rezultate au produsu ele pentru societate, si cumcá fructele lorú câtú intristare causéza toturoru omeniloru onesti si intiepti. Deca mai esiste undeva, seau celu pucinu se mai pote cugetá unu statú, care fora nice una consideratiune in modulu celu mai tiranicu se persecuteze numele crestinu, si cu acest'a se asemena form'a de statú, despre care vorbimu Noi, atunci acést'a din urma pote aparé mai tolerabila. Principiele totusi, pre cari se baséza acést'a din urma, suntú de asia, câtú nu trebuescu se fia aprobate de nimene.

In vietii'a practica, activitatea se pote estinde seau asupr'a afaceriloru private si domestice, seau asupr'a afaceriloru publice. Ce atinge vietii'a

privata, detori'a antaia a unui fia-caruia este, cá vietia si moravurile sale se si le conformeze cátu se pote mai exactu precepteloru evangelice si se nu fuga de suferintie si ostenele, candu pre aceste le poftesce virtutea crestina. Pre langa ace'a, toti trebuescu se iubésca baseric'a, cá pre mam'a loru comuna, se asculte de legile ei, se se ingrigésca de onorea ei, se apere drepturile ei, si se se ingrigésca, cá aceia, preste cari suntu pusi mai mari, totu asemenea se o onoreze si se o iubesca cu pietate de fiu. Cu deosebire se poftesce pentru binele publicu, cá credintiosii catolici cu intieptiune se iee parte la administrarea statului, si dintre tote se se silésca a esoperá, cá autoritatea publica se se ingrigésca de educatiunea religioasa si morala a tinerimei, pre cumu se cuvine crestiniiloru, fiendu-cá dela acést'a depinde in prim'a linia salutea publica. In genere inse este folositorin si laudabilu, deca barbatii catolici si estindu activitatea loru si preste marginile aceste anguste, si se ocupa si cu afacerile statului. Noi dlcemu „in genere“, pentru-cá consiliile nostre le adresamu la tote poporele. Altu-mintrule se pote ici si colo intemplá, cá din motive grave si juste se nu fia consultu a participá la afacerile politice nice a primá functiuni publice. In genere inse, precum amu disu, a se retrage dela ori ce participare la afacerile publice este una gresielá chiaru asia de mare, cá si a nu se interesá de locu de binele si folosulu publicu. Si acést'a cu atátu mai vertosu, cá credintiosii catolici, in virtutea doctrinei, ce o profeséza, suntu obligati a-si implini datori'a acést'a cu tota conscientiositatea. Cáce deca eli se voru retrage, atunci voru luá in mani frenele guvernarei tare usioru aceia, a caroru opinii nu oferescu mare sperantia pentru binele statului. Asia ceva inse ar' fi tare periculosu intereseloru crestine, fiendu-cá pre calea acést'a inimizii bisericei aru avé tote armele in man'a loru, éra aperatorii ei nice un'a. De unde este invederatu, cá barbatii catolici au motive juste, cá se se intereseze de afacerile publice. Acést'a inse nu trebuescu, se o faca din motivulu acel'a, cá se aprobeze tote institutiunile acele detestabile, ce se afla astádi in unele staturi, ci pentrucá invetiaturile cele mai intiepte catolice, precátu este posibilu, cá pre unu sucu si sange de vietia se le infiltreze in vinele statului.

Totu asemenea s'a intemplatu si in seculii de antaia ai bisericei. Nemicu nu erá atunci mai departatu de massimele si moravurile evangelice, cá massimele si moravurile paganiloru. Cu tote aceste crestinii in midiloculu superstitionei remaneáu necorupti si neschimbati, si intráu cu curagiu pretotindine, unde numai li stá calea deschisa. Cá totu atâte modele de fidelitate catra principi si ascultare de legi, precátu li erá posibilu, aretáu in tota privint'a una splendore admirabila de sanctitate. Se silieáu a fi folositori fratiloru si a aduce si pre celialti la invetiatur'a lui Christosu. Totu odata inse eráu ori si cându gata a-si parasí pusetiunea si a suferi cu curagiu mortea, deca fora vetemarea virtutei nu erá posibilu a-si pastrá onorea, oficiulu seau demnitatele militare. Pre calea acést'a in scurtu tempu au in-

trodusu institutiunile crestine nu numai in vietii domestica, ci si in armata, in curia si in palatiulu imperatescu. „Noi suntemu numai de eri, si dejá anu implutu tote ale vostre, cetátile, insulele, fortaretiele, municipiele, adunarile, armat'a, triburile, decuriele, palatielle, senatulu si forulu“. (Tertull. Apolog. n. 27). De ace'a s'a intemplat, de precandu religiunea crestina a capetatu libertate, atunci in cele mai multe state nu a pasitu numai cá in leaganu ci matura si plina de putere.

In tempulu nostru este tare consultu a reinnoi esemplele aceste ale parintiloru nostrii. In ainte de tote este de lipsa, cá toti credintiosii catolici demni de numele acest'a, se fia si se se arete ffi iubitori ai basericeii, se respinga totu ce este incompatibilu cu invetiatur'a ei, se folosesc institutiunile poporeloru, pre cátu este cu potintia, spre folosulu adevेरului si alu dreptatei, se lucre in acoló, cá libertatea se nu tréca preste marginile legii naturali si domnedieesi, si in urma se se nevoiesca, cá intregu statulu se se reformeze dupa principielle crestine descrise.

Spre a ajunge acoló, nu se pote aretá una cale unica si determinata, fiinducá ea este diversa dupa diversitatea locuriloru si a timpuriloru. Cu tote aceste inse, in ainte de tote este de a se pastrá unitatea vointeii si uniformitatea actiunii. Éra la rezultatulu acest'a duplu se va ajunge, deca fia care si va tiené de regula prescrierile Scaunulu Apostolicu si ascultarea de episcopi, „pre cari Spiritulu Santu i a pusu, se guberneze baseric'a lui Domnedieu“. (Fapt. Ap. XX, 28).

Aperarea numelui crestinu pretinde cu imperiositate, cá alipirea de invetiaturile propuse de baserica se fia unanima si constanta, si cá unulu fia-care se se feresca de a simpatisá cu opiniunile retacite, seau de a li se opune mai pacinu decátu pretinde adevेरulu. Asupr'a lucruriloru inse, asupr'a caror'a discussiunea este libera, se pote discutá cu moderatiune si cu scopu de a afhá adevेरulu. Suspitionarile nedrepte si acusarile reciproce suntu inse de a se eschide.

Cá inse in lucrurile aceste unirea spiriteloru se nu se turbure prin acusári temerarie, suntu de a se tiené in aintea ochiloru urmatoriele. Puritatea credintieii catolice este incompatibila cu pareri, ce ducu la **rationalismu** seau **naturalismu**, si acaroru scopu ultimu este, cá se distruga din fundamentu institutiunile crestine si se stabilésca autoritatea omului in locul autoritatei lui Domnedieu. Totu asemene nu este iertatu a avé doue reguli diverse de conduita, un'a pentru vietii privata, si un'a pentru cea publica, a respectá baseric'a in vietii privata, si a o desconsiderá in cea publica. Acést'a ar' inseuná a amestecá binele cu reulu si a-lu pune pre omu in lupta cu sine insusi, candu elu din contra trebuie se fia totu de a un'a consecentu si se nu se departeze nice in una privintia dela virtutea crestina.

Deca este vorb'a de cestiuni curatu politice, de form'a cea mai buna de gubernatu, de sistemulu celu mai practiculu de administratiune civila, atunci

diverginție ori câte de păreri sunt permise. Nu se unesc înse cu dreptatea a timbră de erore una parere diversă în lucruri de genul acestă în unii barbati, acaroru pietate este cunoscută, ăra sufletulu dispus a primii cu supunere decisiunile Scaunului Apostolicu. Nedreptatea ar' fi încă și mai mare, deca s'ar' suspitionă credința ataroru barbati, seau s'aru acuză, cumcă voiescu se o tradeze, ce dorere s'a întemplantu mai de multe ori. Acést'a se o considere că pre una lege neprescriptibilă toti scrietorii, și mai cu sema jurnalistii. În una luptă, unde interesele cele mai mari sunt în joc, dissensiunilor interne și spiritului de partidă nu trebuie se-i-se concēda nice unu locu. Ci în acordul unanimu alu spiritelor și alu inimelor toti trebuiescu se tientesca spre scopulu comunu, care este salvarea intereselor celor mari a religiunii și a societății. Deca în trecutu au fostu unele dissensiuni, atunci acele trebuiescu îngropate în mormentulu uitării. Deca s'a comis ver o temeritate seau nedreptate, atunci ori cine se fia celu culpabilu, trebuiescu reparatu totu prin una caritate reciprocă și prin ascultare față cu Scaunulu Apostolicu. Pre calea acést'a credinciosii catolici voru castigă doue folose tare importante, anume antaiu acel'a, că voru ajută biserice'a în conservarea și propagarea invetiaturii creștine, și a două acel'a de a servi societatea civilă, acarei salvare este tare periclitată prin invetiaturile și patimile cele rele.

Acést'a este Venerabilor Frati, ce'a ce amu voitu a propune totoror poporeloru lumii catolice despre constituirea creștina a staturilor și despre datorințele private ale cetățienilor.

Nu ni mai remane, decâtu că prin rogatiuni fierbinti se imploram ajutoriulu cerescu și se rogamu pre Domnedieu, că Insusi Elu se conduca la scopu dorințele și silințele nostre spre mărirea Lui și spre mântuirea genului omenescu, Elu, care singuru pote lumină sufletele și misică inimile. Că semnu alu binecuvântării domnediești și că marturia a bunăvoinței nostre părintești Vi dăm Venerabili Frati în iubirea Domnului Voie, clerului și poporului incredințiatu pastoririi Vostre binecuvântarea noastră apostolică.

Datu în Rom'a lângă S. Pietru la 1-a Novembre 1885 în anul alu optule alu Pontificatului nostru.

Leonu XIII Pap'a.

Laudele Santului Paulu ¹⁾.

Motto: »De este peccatosu nu știu; Un'a știu, că am fostu orbu, și acum vedu«. *Ioanu IX. 12.*

Candă ne revocamu în minte scen'a ace'a atatu de petrundietoria a vindecării orbului din nascere, și candă plini de uimire ne punemu întrebarea: 6re mai repetitus'a ver odată pre pamentu scen'a acést'a atâtă de neîndatinată și minunată, atâtă de neînfrumșetiată și totuși frumoasă? ce cugetati, ce răspunsu vomu capetă delă noi înșine și delă cunoscințele nostre cele pucine? Dora

¹⁾ Laudele aceste s'au țienutu în Blasiu în septemăna patimiloru anului 1883 că exerciții spirituali cu clerulu gremialu și teneru.

unu răspuns negativu, precum a dîsu însuși orbului: „din veacu nu s'a auzitu, că se fia deschisu cineva ochii orbului din nascere!”. O Domne! slabi aru fi ochii nostri, candu in istori'a cea magnifica a minuniloru lui D-dieu nu amu poté vedé repetienduse scen'a vindecarei orbului din nascere, si inca nunumai repetienduse, ci pasindu cu mai multa potere de a pune in uimire, si incun-giurata si cu mai multu, si si cu mai mare nimbu de iubire. Odata inse in istori'a lumii s'a repetitu scen'a acést'a, cu atát'a potere, cu atát'a iubire, cu atát'a suavitate si dulcétia de spiritu, câtu repetirea acést'a le a intunecatu pre tóte celelalte. Veti intrebá pote, cum este acést'a cu potintia? Miserulu orbu de trei ori a trebuitu se se supuna ascultarei si esaminarei judecatoriloru; fariseii, literatii si saduceii ambláu in tote laturile cercându a ascunde minunea acést'a atátu de mare si atátu de evidenta; Ierusalimulu intregu s'a turburatu cându s'a vindecatu orbulu din nascere. Si totasi se se pota repeti scen'a acést'a, si inca cu mai multa potere? Da repetiescu inca odata. Scen'a acést'a s'a repetitu, si inca cu multu cu mai mare potere! A fostu mare si minunata vindecarea orbului din nascere; inse lumea aveá se veda si mai mare, lumea aveá se veda si mai multu, lumea aveá se veda nu din orbu omu cu vedere, ci lumea aveá se veda din farisen Apostolu, din persecutoru martiru, din Saulu celu obstinatu in Iudaismu aveá se veda lumea pre Paulu vasulu celu alesu alu Apostoliei Evangeliului! O minunea minuniloru! O carari nepatrunse alui D-dieu! Celu de antaiu persecutoriu alu bisericeii lui D-dieu se a facutu celu de antaiu Apostolu alu ei! Celu ca a luat parte la uciderea celui de antaiu martiru, acel'a însuși ardeá mai tardfu de dorulu martirului, câtu in urma incantatu si a plecatu capulu sub secure, că se marésca pre acel'a, pre care-lu persecutá óre-cându, si ca se véda lumea intréga, că unde voiesce D-dieu, acolo tote renduelile, tote dispușetiunile si toti calculii omenesci se intorc in contrariulu loru si se confunda.

Cá frundi'a de ventu se elatina sufletulu nostru, cá naiariulu pre mare in tempu de viforu stá confusu nesciendu unde se scape. Ce mangaiere mare dara pote se fia pentru noi Marele Apostolu alu gentiloru, ce anghira de sperantia, ce ste de indreptare! Elu a mersu cu cugetu reu spre Damascu, si totusi a sositu in Damascu omu deplinu. Pentruce se desperámu noi dara, cându noi ne amu adunatu aici nu cu cugetu reu, cum a mersu S. Paulu catra Damascu, ci cu cugetu bunu, de a cantá ce amu pierdutu, de a cautá pre D-dieu, pre care prin pecate l'am pierdutu! Ori si câtu am mediatu, nu amu potutu aflá obiectu mai placutu si mai acomodat pentru meditatiunile nostre de acup, cá pre S. Paulu, pre care l'a pusu D-dieu cá pre unu prototipu si esemplu pana la capetulu lumii pentru toti pecatosii, cari voru crede in elu cu inima curata. — S. Paulu va fi dara obiectulu meditatiuniloru nostre, si inca in meditatiunea antaia S. Paulu cá **omu**, in a dou'a S. Paulu cá **penitente**, in a trei'a S. Paulu cá **Apostolu**, in a patri'a cá **filosofu**, si in a cinci'a si cea din urma S. Paulu cá **martiru**, prin ce si a incununatu cu cunun'a dorerei calea

vietiei cea spinosa si plina de suferinta. — In meditatiunile aceste vom vedé noi in vietia cea agitata a marelui Apostolu, cum avemu noi de a ne plânge trecutul, cum de a ne folosi prezentele, si cum a ne indreptá venitoriulu, cá prototipu si esemplu vecinicu pusu de D-dieu este elu in tote aceste pentru toti omenii.

Deci o mare Apostolu alu gentiloru! O Paule vasulu celu alesu, o frumseti'a martirului, o superbi'a si decorea Apostoliei! Tu care ai unitu in tine calitatile celoru 9 coruri de santi, si a celoru 9 coruri de angeri, cá tu ai fostu archireu, tu apostolu, tu doctoru, tu profetu, tu confessoru, tu martiru si angeru in trupu, de unde voiu incepe a te privi pre tine? Sufletulu meu se confunda in faci'a unei atari abundantie de virtuti si de eroismu. Cá de me voiu mirá de ostenelele tale cele multe cá Apostolu, elocinti'a ta cá Doctoru me incanta, si de me voiu uimi de foculu credintiei tale, sangele martiriului teu me rapesce! O angeru cu trupu, o omu fora de trupu! De 18 sate de ani câte inimi pii nu s'au edificatu in tine, si câti nu si au aflatu curagiu in portarea sarcinei din vafea plangerei contemplandote pre tine si vietia ta. Coron'a dreptatei, ce o ai asceptatu tu cu atât'a securitate, si care ti o a datu tie dreptulu judecatoriu, dora va fi in stare a plecá inim'a Tatalui nostru celui cerescu, cá se imparta sufletelor nostre darulu de lipsa, cá se facemu si noi ce'a ce au facutu sute si mii inaintea nostra! Rogate dara pentru noi in momentul acest'a, cá desi nu suntemu noi fi tei, cum au fostu Corinteni, Galatenii, Solunenii, Evreii, Efesenii, Colossenii si Romanii, totusi suntemu si noi unu fructu departatu a semintiei, ce cu atât'a bineruventare o ai aruncatu tu in lume!

Si cu aceste se vedemu mai antâiu pre S. Paulu cá **omu**.

Un'a singura privire si numai in fuga preste organismulu celu frumosu alu lunei acesteia ni areta cá cu degetulu, cu câta intieptiune le a dispusu D-dieu pre tote, cá armoni'a se fia neconturbata. Miliardele de corpuri ceresci si cunoscu calea loru cá si firulu de érba tempulu seu. Grandiositatea cea surprindietoria a corpuriloru ceresci, dinaintea careia se intuneca mintea, cu nemicu nu corespunde mai bine chiamarei acestor'a, cá pucinetatea floriloru campului, ce le calcâmu in pitioare, chiamarei, ce o au aceste in planurile lui Domnedieu.

Nicairi inse dispusetiunile aceste nu suntu asia magnifice si asia abundante de intieptiune cá in vietia omului. Adeveratu, cá dispusetiunile aceste din vietia omului suntu mai ascunse cá tote celelalte pentru ochii nostri cei debili, si numai cu multa ostenele le potemu aflá. Inse deca le amu aflatu odata, atunci intieptiunea cea mai pre susu de cugetu, ce jace ascunsa in ele, armoni'a si consonanti'a loru, ce se desface inaintea nostra cá unu tablou, demersulu loru celu regulatu spre unu singuru scopu si spre un'a singura tianta, sternescu admiratiunea nostra mai pre susu chiaru cá si ceriulu cu miliardele lui de stele, cá aceste areta numai marimea lui D-dieu, precându

omulu aretă tipulu și asemenarea lui. — Ochii nostri suntu prea debili, natur'a nostra prea slabita prin pecatu, decâtu că se potemu suportă cu usioretate in continuu unu prospectu atâtu de magnificu. Si pote pentru acést'a a tienutu D-dieu ascunse pentru ochii nostri cele mai multe dispusetiuni ale sale cu privire la vietii'a omeniloru, că nu cumva splendorea și marirea loru se apese prea greu pre natur'a nostra cea debilitata prin pecatu. Pote pentru ace'a din tabloulu celu magnificu nu lasa se vedemu, decâtu numai unele contururi, numai unele trasuri, câte pote se suporte natur'a nostra cu placere, fora că se cada doisu sub greutatea loru. — Cātu de minunate trebuescu dara se fia dispusetiunile aceste prea intiepte mai cu sema in vietii'a omeniloru acelor'a, pre cari i a alesu D-dieu din pantecele maicei loru pentru scopuri atâtu de mari, cum au fostu a Santului Paulu? De câte ori se provoca S. Paulu la dispusetiunile aceste, totu de a un'a i lipsescu cuvintele pentru a le poté descrie, precumu se cuvine, și pentru ace'a cunoscundusi nepotinti'a sa finesce totu de a un'a prin a preamarî pentru ele pre D-dieu, că si cum ar' voi se dica: dispusetiunile tale D-ne suntu atâtu de intiepte, câtu eu le potiu numai contemplă, inse nu si enară. — Ins'asi nascerea Santului nostru Apostolu a fostu de D-dieu anume dispusa, amesuratu chiamarei lui cei inalte, ce-lu acceptă in lume.

Unde si din cine s'a nascutu marele Apostolu alu gintiloru? Elu s'a nascutu in Tarsu, capital'a Ciliciei, acareia locuitori capetaseru toti dela Julius Caesar dreptulu de cetatiani romani. Dupa privilegiulu nascerei eră dara S. Apostolu Paulu Romanu. Parinti i inse desi cetatieni romani, totusi erău Judei din tribulu lui Beniaminu. Dupa sangele nascerei eră dara S. Paulu Jidovu. Romanu și Jidovu a fostu dara S. Paulu totu de odata. Elu unieă in sine lumea pagana și lumea judaica, Rom'a și Ierusalimulu se imbratsiau că fratii in sufletulu lui. Cine nu vede in acést'a bas'a sf fundamentulu chiamarei sale celei inalte de mai tardiu, chiamarei de a fi Apostolulu paganiloru și alu Judeiloru, apostolulu gintiloru și alu taiarei impregiuru?

Religiunea, ce o a adusu Mantuitorulu pre' pamentu, eră cu totul noua, din care cauza a si voitu, că mai antăiu numai in Jude'a se se predice, éra Apostoliloru, cari toti erău numai Jidovi, nu și Romani că S. Paulu, le a demandatu la inceputu, că se incungiuere chiaru și pre Samaritani celi vecini cu Jidovii. Pentru ace'a celi 12 apli la inceputu nice nu au predicatu decâtu unulu fia-care sub cate un'a din cele 12 flamure mici ale celoru 12 triburi ale lui Israilu. Nu asia inse s'a intemplantu cu S. Paulu. Elu dela inceputu a fostu tramisu, că se predice la tota lumea. Pentru elu dela inceputu a fostu derimatu diosu parietele despartitoriu intre Judeu și paganu. Elu a fostu acel'a care dela inceputulu Apostoliei sale a lasatu cele 12 flamure micutie ale celoru 12 triburi ale lui Israilu, și a desvalitu flamura cea mare, flamura totururu poporeloru, flamura genului omenescu intregu, că sub ea se se adune toti fi lui Adamu. Acést'a a fostu causa, de lumea crestina i a datu lui per emi-

netiam numele onorificu de Apostolu alu gintiloru. Éta pentru ce a dispusu D-dieu, că elu inca in nascerea sa se uesca in sene lumea judaica cu lumea pagana !

Inse ore a abusatu elu ver odata de privilegiulu acest'a, de a fi singuru intre toti Apostolii Judeu si Romanu totu de odata? Nu nice de cum! Elu potea fi ce e dreptu superbu, că singuru intre toti Apostolii a avutu privilegiulu de a se poté semti in patri'a sa in Rom'a chiaru asia că si in Ierusalimu, si de a se semti că intre celi de unu sange cu elu, ori se affá între Jidovii celi urgisiti, ori între Romanii celi superbi. Inse pre langa tote aceste elu nu a facutu nice odata usu desiertu si vanu de privilegiulu acest'a, si deca a facutu ver odata usu de elu, acel'a n'a fostu decâtu atunci, cându acést'a o poftieá marirea lui D-dieu si folosulu Evangeliului. Cându glori'a lui D-dieu si incrementulu Evangeliului poftieá, că se faca usu de privilegiulu acest'a, atunci totu de a un'a aretá S. Paulu un'a marime de sufletu, un'a nobilitate de inima, si un'a demnitate de caracteru, ce mai că nu o mai intimpina omulu nicairi in totu decursulu istoriei. Cându marirea lui D-dieu si folosulu Evangeliului cereá, se faca usu de privilegiulu celu mare alu nascerei sale, atunci precum nu se rusiná a spune lumei, că este Jidovu, chiaru asia nu erá superbu a spune, că este Romanu, că nice conditiunea cea vila a Judeului nu-lu rusiúá, nice nobilitatea Romanului nu-lu faceá superbu, ci singuru zelulu marirei lui D-dieu i mesurá si determiná toti pasii lui.

Cându Jidovii din Ierusalimu s'au fostu scolatu in contr'a lui, si-lu acúsáu cu ace'a, că a introdusu pagani in baserica, atunci i domoli pre Jidovi numai decâtu cu ace'a, că le descoperi cu sinceritatea unui copilu, că si elu este jidovu. „Dupace mai marele ostiloru“, dice S. Luca in faptele Apostoliloru, *i a fostu concesu, că se vorbesca la poporu, Paulu se suí pre trepte si facú poporului semnu cu man'a.* Atunci se facú de odata leniste mare, si Paulu incepè a vorbi poporului in limb'a jidovésca. *Audiendu poporulu, că vorbesce jidovesce, se facú leniste si mai mare, si Paulu le dise: Barbati, Parinti si frati! Eu inca sum Jidovu că si voi, nascutu in Tarsu in Cilicia, si crescutu in cetatea vostra*“, si cu aceste revolt'a s'a domolitu, si S. Paulu si a scapatu vieti'a sa cea scumpa din manile Jidoviloru, că se o conserve pentru Romani, că si Aplulu loru aveá elu se fia. — Mai târdiu inse cându centurionele romanu l'a inchisu in castelu, si a demandatu, că se-lu lege, si se-lu bata cu sbiciuri si se-lu chinúesca, atunci a pasitu S. Paulu inaintea centurionelui cu dreptulu seu de cetatianu romanu. „Dupá ce l'au legatu cu funii“, dice S. Ev. Luc'a in fapt. Aploru, *„Paulu se întorse catra capitanulu de langa elu, si i dise: ore este iertatu a bate cu sbiciuri pre unu cetatianu romanu? Audiendu aceste capitanulu, se duse numai decâtu la centurionele si i dise: ce faci cu omulu acest'a, étu elu este cetatianu romanu. Atunci vení centurionele la S. Paula, si i dise: spunemi mie dreptu: de esti tu cetatianu romanu? Da respunse S. Paulu! Centurionele inse i dise: Eu am datu multí bani pentru dreptulu acest'a! Sautulu Paulu inse*

*respunse: si eu am dreptulu acest'a inca din nascere! Atunci l'au dimisu celi ce-lu bateau, era centurionele incepù a se teme, vediendu, cà a legatu si a batutu pre unu cetatianu romanu⁴. Si astufeliu si a mantuitu vietì'a sa din manile Romaniloru, cà se o conserve pentru Jidovi, cà si Apostolulu loru aveá se fie. Scenele aceste s'au repetitu in vietì'a lui pana la morte. Judeiloru se aretà cà unu Judeu, candu o poftéa acest'a glori'a divina, Romaniloru cà unu Romanu, candu cereá folosulu Evangeliului, numai cà se pota, aduná sub flamur'a sa mai multi ostasi, asiá câtu numai adevverulu intrupatu l'a dñsu despre sine: *facutum'am toturoru intru tôte, cá pre toti se-i dobandescu.**

Inse óre ce a mai adusu S. Apostolu alu gentiloru omenescu cu sine pre pamentu afora de privilegiulu celu frumosu alu nascerei in doue lumi? Darurile cele preste fire alui Ddieu, cu marimea, cu diversitatea si cu statornici'a loru asia de tare au coplesitu cu nimbulu loru pre S. nostru Apostolu, câtu este forte cu greu a deosebí in elu cea ce a adusu elu cu sine in lume, de cea ce i a datu lui Ddieu mai târdu. Insusirile lui cele multe si frumose si darurile cele preste fire nenumerate orbescu ochii nostri, si i facn, cá admirandu se sara in continuu dela un'a la alt'a, cá si sér'a cându privimu ceriulu instelatu, incantati de splendorea unei stele, in minutulu cându o admiramu, ochii fora de voie ne fugu la alt'a, si cându nice nu amu cugetá, suntemu la a trei'a, pana-ce in urma desperandu de a le poté numerá si clasificá pre tote, cunoscundu micimea nostra si marimea ceriului, ne multiu-minu cu suspinulu credintiosului: *O Dne ce ceriu maretiu! Sté langa sté! Inse cine le va spune numerulu!* Chiaru asia ni se intempla noue cu S. Apostolu Paulu. Unu ceriu si firmamentu de insusiri frumose, virtuti inalte si daruri preste fire este elu pentru noi, in care sufletulu nostru se pierde admirandu. Inse precuin pre ceriulu instelatu cu multa greutate potemu fixá baremu pre unu minutu, celu pucinu cele doue stele mai luminóse, Castoru de séra si Pollux de demanetia, asia si in Santulu Paulu, se ne punemu tota silinti'a, si se ficsámu pre unu minutu celu pucinu cele doue insusiri, ce mai tare cá cele lalte escita admiratiunea nostra si anume: *inim'a lui cea drépta, nobila si sincera, si sufletulu lui, ce se entusiasmá asia usioru pentru totu ce e bunu si frumosu.* Cà cine n'a admiratú ver odata frumseti'a luceferiloru Castor si Pollux pre ceriu intre cele lalte stele? Si cine n'a admiratu aceste doue insusiri intre cele multe nenumerate ale Santului Paulu? O la câti omeni nu le dà Ddieu darurile aceste! Si câti din eli nu le nadusiescu cu totul, asia câtu nice in altii nu le potu suferi, si inim'a loru nu e drépta si sincera decâtu in ce e reu si vulgaru, era sufletulu loru nu se entusiasméza decâtu de ce este reu, de pretiu micutiu si de tote dilele.

Nu odata se intempla in lume, de cararile, pre cari merge omulu in tineretie suntu cu totulu gresite, si numai târdu, cându perii capului incepu deja a se albí, si i aducu aminte, cà i s'a inceputu dejá dupa-amedì'a vietiei, numai atunci afla, câtu de gresite i au fostu càlile lui pana atunci. Acum numai

la lumin'a maturitateri si a barbatiei vede omulu, ce arbore fora fructu, ce sté retacitoria, fora lege, fora planu si fora scopu a fostu elu pana atunci. Din caus'a acést'a numai cu displacu si cu resensu si-rechiamo in minte tempulu retacirei de mai inainte, si ar voi, cá acel'a se se sterga cu totulu din cartea trecutului, si nice odata mai multu in vietia se nu i se mai amintésca, precum si dice psalmistulu: *pecatele tineretiloru miele nu le aminti Dne!* Cine a avutu inse ver odata mai multa causa de a se rusiná si de a plange dñu'a si nóptea trecutulu diumetatei celei de antáiu din vietia cá S. Paulu? Cine mai pote aretá in veti'a sa un contrastu asia mare intre un'a diumetate a vietiei si intre cea alalta, intre Saulu dela inceputu si intre Paulu dela capetu cá Santulu nostru Apostulu? Cine a persecutatu, batujocoritu si asupritu ver odata in diumetatea prima a vietiei asia aspru ace'a ce in diumetatea a dou'a a vietiei i a fostu sufletulu si inim'a s'a cá S. Paulu? Cine si-a prapaditu zelulu seu si poterile sale cele frumoase diumatate vietia in direptiune asiá rea si gresita cá S. Paulu, cátu celilalti Apostoli audiendu de intorcerea lui, nice nu voieáu se-i créda? Si totusi pelânga tota dorerea, ce o semtiá elu in sufletulu seu aducundusi aminte, cá cine a fostu elu ore cându-va, cu sinceritatea si inocinti'a unui copilu murturisesce elu inaintea lumei trecutulu seu celu gresitu. Este unu ce sublimu, unu ce farmecatoriu, a audí pre Apostolulu celu mare, ce-si aveá fiii sei sufletesci in* tote cetatile incependu din Spani'a, marginea apusului, si pana in Siri'a confiniile resaritului, a audí pre marele oratoriu Paulu, pre care -lu admirase Corintulu si Aten'a, a audí pre teologulu celu sublimu si clarificatu de misteriu inspiratiunei, cu cáta candiditate, cu cáta sinceritate si cu cáta umilintia si-spune Galateniloru celoru fora de minte gresielile sale, ce le a facutu in necredintia, cátu i se paré omului, cá geniulu celu mare alu Apostolului gentiloru, a lasatu pre unu minutu sferile geniiloru si a imbracatu inocinti'a unui copilu, ce fora a scí, ce face, si spune cu voi'a gresielele sale la maicasa. „*Eu celu mai micu intre Apostoli*“ dice elu, „*carele nu sum vrednicu a me chiamá Apostolu, cá inca si baseric'a lui Ddieu o am persecutatu*“. O sinceritate de inima, o inocintia admirabila! Ce frumsetia presté fire ai datu tu marelui Apostolu alu gentiloru! — Inse sinceritatea acésta a inimei, ce-lu caracteriséza atátu de frumosu pre S. Paulu, si care nu cunosceá nice odata margine, nice odata nu pasieá in faci'a lumei cu un'a curetiania atátu de atragutoria, cá atunci, cându cu ajutoriu ei poteá se arete marimea bonetatei lui Ddieu, se arete, cu ce potere mare a stralncitu bonetatea lui Ddieu mai cu sema in elu, si in vietia lui. Si bonetatea acést'a alui Ddieu nu o poteá pune pre nice una cale in una lumina mai via, cá aretandu cine a fostu elu ore cându-va, sf ce a facutu, pre langa tote aceste bonetatea si indurarea lui Ddieu din elu. „*Ati auditu fratiloru despre mine cându eram in Judaismu*“, dice elu „*cá presté mesura persecutám baseric'a lui Ddieu; ei a invinsu darulu lui Ddieu in mine; cá o cátu de adeveratu si vrednicu de credintia este cuventulu, cá Isusu Christosu a venitu in lume, cá se mantúesca pre celi*

peccatosi, dintre cari celu de antâiu sum eu. Inse pentru ace'a am castigatu indurare, cá in mine mai antâiu se-si arete marimea rabdarei sale". Doue laturi are sinceritatea inimei in S. Paulu, doue laturi ce facu din S. Paulu unulu din caracterele cele mai simpatice, ce ni le areta istori'a. Cu latuirea cea de antâiu, ce si singura ar fi in stare a ne implé inimile nostre de simpatia facia cu elu, se areta S. Paulu cá unulu, ce desvelesce calitatea acést'a frumoasa a inimei inaintea privitoriloru, pentru-cá si ea de sine numai neintrebuintata spre nice unu scopu, este unu ce frumosu si atragatoriu, unu ce care areta pre omu mai multu cá angeru decâtu cá omu, unu ce, prin care omulu in trupulu celu peritoriu si inca in lumea acést'a stricata propune unu esemplu si modelu despre vietii'a si moravurile inocente ale angeriloru si santiloru din Paradisu. Inse S. Ap. Paulu atrage simpatia noastra in mesura multu mai mare, cându desvelesce in aintea ochiloru nostri sinceritatea inimei sale, numai cá in ace'a cá in luciulu celu curatu alu marei se se oglindeze bonetatea. cea mai pre susu de cugetu álui Ddiu. Atunci numai cugeta la sine de locu, atunci tote le considera cá una nimic'a, atunci Paulu celu mare este cu totul absorbitu de cugetulu lui Ddiu, atunci defectele, scaderile si gresielele sale in necredintia si-le spune, cá si cum ar fi totu atâtea laude, totu atâtea elogii si encomii, pentru-cá in ele Paulu in adeveru se umilesce, inse Ddiu se inaltia, Paulu se întuneca, inse Domnedieu stralucesce cu splendore de sore, Paulu cade la pamentu, inse Ddiu se redica susu preste tota intipuirea omenesca. O mare Apostolu alu gintiloru! limb'a ta a fostu unu Apostolu, si inim'a ta alu doile! limb'a ta a predicatu minunile lui Ddiu, éra inim'a bonetatea lui, si cu amendoue ai cucéritu pamentulu!

Sinceritatea inimei inse nu aduce cu sine, cá omulu numai defectele, scaderile si gresielele sale se si-le spuna, ci cându marirea lui Ddien o pottesce acést'a, atunci cu prudintia si cu circumspectiune, pote omulu pasi si la descoperirea partiloru sale celoru bune. Celu ce si a spusu cu sinceritate defectele sale, acel'a a datu deja destula garantia despre iubirea sa de adeveru, si cându va spune partile sale cele bune. Si in acést'a privintia S. Paulu ne da noue esemplulu celu mai stralucitu. Cá elu desi a disu: „mie nu mi este a me lauda, decâtu numai in crucea Dlui“, totusi cându fratii judeisanti voieáu se-i scarésca vedi'a lui, cá a unuia, ce nu ar fi Apostolu adeveratu, si nu ar' fi a i se dá ascultare cá la celilalti Apostoli, atunci bine sciendu, cá elu a fostu tramisu, cá se fia Apostolu cá si celilalti, si inca mai multu, vasu alesu intre eli, le strigá Judaisantiloru: „cá eu mai multu decâtu toti celi lalti Apostoli m'am ostenitu, inse nu eu, ci darulu lui Ddiu cu mine, si darulu lui Ddiu in mine n'a fostu desiertu“. Nu marire desierta, nu pofta de lauda, a fostu acést'a, ci paz'a, scutul si aperarea darului seu celui mare, darulu Apostolfei. Acést'a l'a facutu, de si a enumeratu necazurile si suferintiele sale cele multe inaintea lumii, si dupa ace'a a trigatu inimiciloru sei: „cine se smintesce, si eu se nu me aprindu?“ Cine ar fi cugetatu, cá celu ce si a spusu scaderile sale

inaintea lumii, acel'a se se laude acum cu suferintiele sale? Si totusi asia este. Inse câtu de frumosu le impreuna S. Paulu pre amendoue la olalta. Nu a facutu elu cá acei nenumerati, ce in continuu si trimbitia inaintea lumii partile sale cele bune, cá se se faca idolu alu ei. Departe este de acestia S Paulu. Elu s'a umilitu pre sine mai antaiu inaintea fratiloru descoperindu gresielele sale, precându erá inca in necredintia, cá si cum ar fi voitu prein acést'a a pregatí inimile loru, cá se-i creda si atunci, cându ver odata silitu de fratii celi falsi, va trebui se le descopere si meritele sale. Pana cându fratii celi falsi nu l'au silitu, pana atunci una cuventu de lauda din gur'a lui n'a esitu, ci chiaru din contra strigá Corinteniloru: „*cà de mi se cade se me laudu, numai de nepotintiele mele me voiu lauda*“. Éra cându silitu de fratii celi falsi a vediutu, cá a sositu tempulu, cá se-si spuna odata si meritele sale, atunci inca precátu s'a redicatu pre sine, pre atát'a s'a umilitu numinduse pre sine de odata si fora de minte, cá nu cumva se dée filoru sei ansa de a-lu judecá de superbu si esemplu reu de imitatu. Si atunci a dtsu: „*facutumam fora de minte laudandume, voi m'ati silitu; cá intru ce cutéza cineva, (intru neintieptiune dîcu) cutezu si eu. Evrei suntu, si eu. Israeliti suntu, si eu. Seminti'a lui Avramu suntu, si eu. Sierbu alui Christosu, nu cá unu intieptu dîcu, mai multu eu*“. Si astu-feliu marele Apostolu, ori de se umilesce, ori de se inaltia, ori de se defaima, ori de se lauda, ori de se scobora, ori de se redica, totu-de-a-un'a aréta inaintea nostra frumseti'a si sinceritatea inimei, ce ne repesce si imple de placere, cá si sórele depre certu, care inca chiaru asia e de frumosu demanéti'a cându resare, cá si sér'a cându apune.

Inse pote prea multu amu petrecutu la calitatea acést'a frumoasa a Santului nostru Apostolu. Eu m'am temutu de acést'a, decându am inceputu contemplarea ei, cá fia-care calitate a sufletului lui, cá unu caleidoscopu atâte parti frumóse si atragatorie are, cátu immorandu omulu la un'a, le uita pre tote celelalte. Si pote asi fi uitatu de mine cufundatu in contemplarea calitatea acesteia, deca nu cumva vorbindu in continuu de zelulu lui celu mare pentru glori'a lui Ddieu, nu mi ar' fi venitu in minte entusiasmulu celu mare, cu care se legá sufletulu lui de totu, ce e bunu si frumosu.

Lumin'a Evangeliului a fostu resaritu pre pamentu. Cá din unu centru fulgurá ea din Ierusalimu radie preste totu pamentulu. Rom'a si Indi'a cea departata, poporele dela resaritu si dela apusu vediute in estasu de profetulu Malachi'a incepeáu deja a se inchiná Fiului lui Domnedieu celui restignitu pre cruce, uumai Paulu, fietoriulu vasu alesu alu Apostoliei, in midiloculu Ierusalimului, unde resarise lumin'a Evangeliului, petreceá inca in umbr'a legi; lumea intréga incepeá a primí credinti'a, numai Paulu Apostolulu ei, petreceá inca in necredintia. — Inse sufletulu lui Paulu, celu ce se entusiasmá asia usioru pentru totu ce e bunu si frumosu, nice atunci nu petreceá in otiu, ci si atunci ardeá de zelulu marirei lui Ddieu, desf marirea acést'a o cautá in elementulu celu debilu si seracu alu legi vechi. Cá zelulu marirei lui Ddieu

l'a tîenutu pre elu in tote tineretiile sale in Jerusalmu la petiorele lui Gamalielu, unde intreacă pre toti celi de o etate cu elu. Zelulu marirei lui Ddieu l'a tîenutu pre elu lenga vesmintele Santului Stefanu, cându a fostu ucisu cu petrii. Zelulu marirei lui Ddieu l'a dusu pre calea cea lunga catra Damascu, cá se prinda pre crestini. Zelulu marirei lui Ddieu l'a facutu pre elu, de inca tineru, si erá deja cunoscutu pretotindene intre Judei si crestini prin Palestin'a. Pentru ace'a vediendu Ddieu, ce zelu estraordinariu se prapadesce in desiertu amblandu dupa umbr'a lezei, care apuse, i s'a facutu mila de elu, si facundu semnu cu man'a cá ore-cándu pre mare, s'a facutu numai decátu liniste in sufletulu lui, si entusiasmulu lui l'a intorsu spre marirea cea adeverata alui Ddieu facundu din elu in locu de zelante alu lezei vechi, Apostolu alu Evangeliului. De aci incoló apoi entusiasmulu Santului Paulu apare in una lumina cu totul noua, in una lumina cerésca, dupa-ce s'a facutu Apostolu. Nice departare de locu, nice lungime de tempu, nice fome, nice goletate, nice asupriri, nice batujocuri, nice batai si nice una potere lumésca n'a mai fostu in stare a frange entusiasmulu acest'a, care nu s'a mai stinsu decátu odata cu vietí'a. Sorele lun'a si stelele le intuneca norii, locustele, negur'a si noptea. Inse entusiasmulu Santului Paulu nimicu nu l'a mai potutu nice intunecá nice stinge, cátu déca in natur'a creata amu voi se ne cautámu esemplu, cu care se-lu asemenamu, ni s'ar intemplá lucrulu acel'a, ce ne ar' aduce in confusiune, cá n'amu affá nicairi.

Si noi omeni suntemu cá si S. Paulu. Inse óre darurile, ce ni le a datu si noue unui fiacaruia Ddieu, desi nice unuia in mesura cá Santului Paulu, folositleam asia intieptiesce cá elu? De siguru nu, desi nice unulu din noi nu va díce, cá i a fostu cu nepotintia. Si ore ce ne ascepta pre noi pentru ace'a? Va scí unulu fie-care din noi, cá este crestinu, va scí si ce trebue se face, cá se incungere ce'a ce-lu ascépta. — Se ne comparamu dara pana la a dou'a meditatiune pre noi cu S. Paulu, si dupa amédi de siguru, cá ne vomu aduná aici mai îndreptati cá acum, cá se vedemu pre S. Paulu in alta direptiune a vietiei sale.

Deci D-ne D-dieule! Tu m'ai infrumsetiatu cu multe daruri, si eu in locu de a le folosi pre acele spre marirea ta cá si marele Apostolu alu gintiloru, chiaru din contra le amu folositu spre pecate si spre perirea mea. Tu m'ai maritu cu daruri, si eu amu fugitu de tine. Tu mi ai intinsu man'a ta plina de bunetáti, si eu te am alungatu din sufletulu meu cu pecatele mele cele multe. Éta cu lacrimi vreu se stergu tota intinatiunea, cu care de unu anu intregu am maculatu sufletulu si trupulu meu. Pentru ace'a te rogu, se nu me parasesci, ci déca darurile, ce mi le ai datu pana acum le am folositu nu dupa voi'a ta, fie-ti mila de mine, si mi- da acum darulu, cá se cunosc pre cine am vetamatu, si se cunoscu cátu de afundu am cadíutu, cá desi te am superatu atát'a, totusi cu tine voescu se mancu Pascile aceste. Aminu.

(Va urmá)

Inferirea copiilor ilegítimi în matricul'a botezatiloru.

Este unu lucru tare delicatu inferirea copiilor nelegiuiti în matricul'a botezatiloru. Un'a inferire necorecta si contraria dispusetiuniloru basericesci pote se cauzeze preotului botezatoriu neplaceri forte mari si turburari si certe si în alte familie, ma chiaru si procese, cari se dureze ani întregi. Si în urma tota vin'a pentru aceste cade singuru pre preotulu botezatoriu, care seau n'a voitu, seau n'a sciutu se observeze dispusetiunile basericesci anume menite, cá se încungiure lucrurile aceste neplacute.

Credemu în urm'a acestor'a a nu fi fora folosu, deca pre scurtu vomu lasá, se urmeze aci dispusetiunile si prescrisele basericeí cu privire la inferirea copiilor nelegiuiti în matricul'a botezatiloru.

Înainte de acést'a inse este de lipsa se scimu, ce întielege baseric'a sub copii nelegiuiti, si de cate specii suntu acestia, fiinducá si dispusetiunile basericeí se îndrepta dupa diversitatea acestor'a.

Sub terminulu: copii nelegiuiti baseric'a întielege pre aceia, cari nu suntu nascuti nice din casatoriá adevérata, nice din casatoriá putativa, va se dica, care numai la parere este casatoriá, în fapta íase nu este, fiinducá între conjugí existe unu impedimentu derimatoriu de casatoriá, si în urma, cari nice nu suntu legitímati prin casatoriá subsecuentá. Baseric'a asia dara distinge trei specii de copii. 1. *Legítimi*, va se dica nascuti din casatoriá adevérata seau putativa în credintia buna. 2. *Legítimati*, va se dica nascuti afora de casatoriá, inse acaroru parinti se au casatoritu dupa nascerea copilului; si 3. *Ílegítimi*, va se dica copii nascuti afora de casatoriá.

Copiii *ílegítimi* suntu de mai multe specii. Anume 1. *Ílegítimi naturali*, cari suntu celi nascuti din doue persone libere si necasatorite laolalta, inse cari s'aru fi potutu casatori la olalta, fiinducá nu a existatu între ele nice unu impedimentu derimatoriu de casatoriá. 2. *Ílegítimi spurii*, cari suntu nascuti din parinti necasatoriti laolalta, inse cari nu s'aru fi potutu casatori laolalta, deora-ce între eli a existatu unu impedimentu derimatoriu de casatoriá. 3. *Ílegítimi adulterini*, cari suntu nascuti din parinti necasatoriti laolalta, inse seau unulu dein eli seau ambii suntu casatoriti în modu legiuitu cu alte persone. 4. *Ílegítimi sacrilegi*, cari suntu nascuti din preotu necasatoritu, seau veduvu, seau casatoritu, inse l'a nascutu cu alta persona si nu cu soci'a lui, seau din calugaru seau calugaritia. 5. *Ílegítimi incestuosi*, cari suntu nascuti din doi necasatoriti laolalta, inse cari suntu consangeni în linia colateralá, precum frati, unchiu si nepota, veri si asia mai departe. 6. *Ílegítimi nefandi*, cari suntu nascuti din doi necasatoriti la olalta, inse cari suntu consangeni în linia drepta, precum tata si fia, mosiu si nepota.

Însasi deosebirea acést'a între copiii ilegítimi areta, cá baseric'a nu-i pote tractá totu în forma pre toti. Chiaru si relativu la irregularitate cu privire la statulu preotiescu baseric'a nu-i considera totu în un'a forma pre toti. La *ílegítimii naturali si spurii* li da mai usioru dispensatiune pentru a

poté intrá in statulu preotiescu, precandu la celilalti li da cu multu mai greu, si la unii, precum suntu *illegitimii nefandi* nu li da la nice unu casu atare dispensatiune.

Candu s'ar' intemplá, se se aduca preotului spre botezu unu copilu illegitimu, atunci dupa botezu, cá si la alti copii se implu tote rubricile blanquetului matriculariu. Rubric'a de tata inse remane gola, si in ea nu se inferesce numele nimenu'a, chiaru si candu mam'a copilului ar' spune pre cineva cá tata alu copilului. Cáce deca pre spus'a unei femei prostitute, care dupa canone nu pote figurá nice cá marturia, s'ar' pune in matricula ori cine cá tata alu copilului, atunci de multe ori s'ar' dá ansa, cá se se compromita persone nevinovate, căce un'a atare femeie prostituta s'ar' poté acatiá de ori si cine. Si chiaru si deca preotulu dupa spus'a mamei ar' inferi in matricula pre ore cine cá tata alu copilului, inferirea acést'a totusi nu are nice un'a valore' de documentu publicu. Preotulu inse si pote face neplaceri si chiaru si procese pentru vetemare de onore prin asia ceva.

Deca inse mam'a spune pre ore cine cá tata alu pruncului nascutu, si acést'a insusi se marturisesce de tata, atunci inca se nu se grabésca cu inferirea lui in rubric'a tatalui. Ci mai antaiu pre cale protocolaria se-lu silesca a se dechiará in aintea aloru doi martori, seau celu pucinu inaintea unui martoru si a parocului, si apoi laolalta cu paroculu si cu martorii se subscrie protocolulu. Deca le va face tote aceste in regula, atunci si numai atunci lu pote inferi in matricula cá tata. In casulu acést'a apoi preotulu botezatoriu si inferitoriu in matricula nu are se se téma de nemicu, căce elu este ingraditu de tote pàrtile.

Pote inse obveni casulu, cá celu ce se spune pre sine de tata alu unui copilu nelegiuitu, se fia insusi casatoritu cu alta persona.

In casulu acést'a chiaru si de ar' face tote cele prescise si amintite mai susu, totusi nu este iertatu pre respectivulu a-lu inferi in matricula cá tata. Acést'a din cauza, cá prin asia ceva s'ar' dá ansa la certe si neintielegeri forte mari in famili'a respectivului, ma s'ar' dá ansa si la procese de ereditate intre copiii lui celi legiuiti si intre acestu nelegiuitu. Baseric'a inse nutresce totu de a un'a spiritulu pabei si nu alu discordiei. Din care cauza in unu atare casu opresce preotulu a inferi in matricula numele tatalui. O mai face baseric'a acést'a inca si din motivulu acel'a, cá in atari casuri totu de a un'a e temere, cá numai pentru ace'a se marturisesce de tata, cá se pota esoperá mai usioru despartire celu pucinu de patu si mesa de soci'a lui. Si apoi baseric'a nu pote suferi, cá cineva se abuzeze spre reu de dispusetiunile ei.

Deca copilulu illegitimu este seau *incestuosu* seau *sacrilegu* seau *nefandu*, atunci lucrulu acést'a totu de a un'a trebue indicatu in matricula prin ace'a, cá se pune conditiunea, de preotu seau calugaru a tatalui, seau se indica gradulu de consanginitate, in care se afla mam'a cu tatalu. Acést'a din cauza, cá in

decursulu tempului potu veni impregiurari, candu se pune mare pondu pre ace'a, cá tatalu, ce specie de tata nelegiuitu este. Asia p. e. candu ar fi, cá pre bas'a unui estrasu matriculariu unu atare nelegiuitu se céra dispensatiune dela irregularitate.

Pote inse óbveni si si obvine casulu, cá preotulu nu scéie, óre se inferésca copilulu botezatu cá legitimu seau cá illegitimu? Acést'a se intempla atunci, candu i se aduce spre botezu unu copilu nascutu inainte de siese luni dela casatori'a parintiloru, seau dupa diece luni dela mortea tatalui, seau dela despartirea loru de patu si mesa. In casulu acest'a este posibilu si ace'a, cá copilulu este legitimu, dara este posibilu si ace'a, cá este illegitimu. Si lucrulu in cele mai multe casuri nu se pote probá de locu. Din caus'a acést'a baserie'a pένtru tote casurile aceste a statoritu un'a lege anumita, carea trebue se o observeze toti preotii. Si legea acést'a stá in ace'a, cá. 1) Copilulu nascutu inainte de implinirea aloru siese luni dela casatori'a parintiloru trebuesce inferitu in matricula cá *illegitimu*, ori ce-va dicé mam'a. 2) Copilulu nascutu dupa siese luni dela casatori'a parintiloru trebuesce inferitu cá *legitimu* ori ce vá dice tatalu. Deca inse tatalu, desi e nascutu inainte de implinirea aloru siese luni dela casatori'a, lu recunoscce de alu seu, atunci este de a se inferi cá *legitimu*. Recunoscerea inse trebue se se intemple dupa prescriesele de mai susu. 3) Copilulu nascutu dupa 10 luni dela mortea tatalui seu este totu de a un'a de a se inferi cá *illegitimu*, ori ce va dice mam'a. 4) Asemene este de a se inferi cá *illegitimu* si copilulu nascutu la 10 luni dupa despartirea parintiloru de patu si mesa seau prin sentintia judecatoresca seau prin departarea tatalui. Deca inse tatalu totusi lu recunoscce dupa regula de alu seu, atunci este de a se inferi cá *legitimu*.

Totu asemene dubiu cu privire la legitimitatea unui copilu este si atunci, candu preotulu are se inferésca unu copilu aflu, acarui parinti suntu cu totulu necunoscuti. In casulu acest'a preotulu nu are se insemne in matricula, nice cá este legitimu, nice cá este illegitimu, ci numai cá este aflu.

De se va intemplá inse, cá unu copilu se fia inferitu in matricula cá *illegitimu*, inse parintii lui mai târdfu se se casatorésca laolalta, atunci totu de a un'a preotulu se indice in rubric'a copilului illegitimu, cumcá s'a *legitimat*u mai târdfu prin casatori'a subsecenta a parintiloru sei.

Deca ori si care preotu le va tiené si observá totu de a un'a prescriesele aceste intiepte ale basericeii si scose din insasi natur'a lucrului, atunci nice altor'a nu li va causá nice odata nice un'a neplacere si nice siesi.

Ernest Renan si David Strausz.

Pre tempurile reformatiunei unu barbatu óre care prevedietoriu a predísu, cá capetulu reformatiunei nu va mai crede nice in Domnedieirea lui Isusu Christosu. Tempulu venitoriu dorere! a aretatu pote mai multu decátu ar'

fi fostu de lipsa, câtu de adeverata a fostu predicerea acést'a. Căce de abié trecuseru doi seculi dela începutulu reformatiunei, si teologii protestanti cu negarea adeverurilor de credintia au ajunsu pana la negarea divinitatei Mantuitoriului lumei. Si lucru forte naturalu a fostu acest'a. Căce nemic'a in lume nu este mai consecuentu cá pecatulu. Unde s'a incubatu elu odata, acolo nu se linistese, pana ce cu logic'a cea mai neindurata nu trage si consecintiele cele mai estreme. Pote se o veda omulu acést'a la tote persoanele, ce au cadiutu in servitutea unui vitiu óre care, cum degeneréza totu din ce in ce mai tare pana la marginea estrema. Si nu scimu pentru ce dela legea acést'a a pecatului se faca exceptiune chiaru teologii protestanti.

Inca in secululu trecutu incepuseru unii teologi protestanti a considerá pre Isusu Christosu cá pre unu omu pre langa negarea totala a divinitatei. A aserá inse ceva, este unu lucru tare usioru, care nu consta nice una ostenéla. Greutatea se incepe numai atunci, candu omulu cérca a-si si probá asertiunea sa. Asertiunea acést'a inse a teologiloru protestanti a fostu prea cutezatoria, prea noua pentru tempulu de atunci, éra autoritatea loru prea neinsemnata, decátu cá se fia potutu crede, cá publiculu o va primí de adeverata, fora cá se faca celu pucinu incercare de a o si probá si a o face celu pucinu credibila. De ace'a teologii protestanti indata ce au pasitu in lume cu asertiunea acést'a, s'au sf pusu numai decátu pre lucrulu probatiunei. Lucrulu inse a fostu forte greu. Aveáu adevá se porte una lupta cu credinti'a neclatita aloru siepte-spredece seculi de istoria, aveáu se combata tote documintele cele mai vechi ale religiunei crestine si se le espuna cá pre totu atâte nascocituri, si in urma tota aparinti'a Mantuitoriului nostru cu tote faptele si ideile lui, cu tote urmarile loru cele afundu taiatorie in vieti'a si desvoltarea omenimei se o esplice numai din cause naturali. Bine cunosceáu eli greutatea lucrului, si totusi nu au desperatu. Nu au desperatu, căce lucru cunoscutu este, cá omulu in facerea reului de comunu are mai multa pacientia si mai greu si pierde sperarea decátu in facerea binelui. Cu tote aceste inse objectiunile, ce le facu eli in contr'a credintiei in divinitatea lui Isusu Christosu, esplicarea naturala a minuniloru lui celoru multe, modulu cum se incerca a espune cãrtile Testamentului nou cá pre nesce nascocituri ale tempuriloru mai târdii, tote aceste suntu la eli atátu de baroce, atátu de fora spiritu sf atátu de silite si lipsite de ori ce naturalitate, câtu in cetitoriu escita in adeveru sentiulu de compatimire facia cu nesce barbati seriosi, cari totusi in urm'a unei vointie stricate au devenitu capaci de asia ceva. Deca relativu la ver unu altu óre careva objectu istoricu ar' fi pasitu cineva in aintea loru cu atari probe si argumente, atunci de securu, cá eli insisi nu aru fi avutu de ajunsu envinte de hula si de dispretiu.

Omne initium durum dtce latinulu. Teologii acestia s'au scoboritu in mormentu in speranti'a, cá eli au facutu începutulu, inse altii dupa eli voru urmá, cari ajutati pote de mai multe midíloce scientifice si pote si de unu

spiritu mai ageru voru continuá si indepliní spre deplin'a multumire a totororu necredintiosiloru lucrulu celu greu, ce l'au inceputu eli.

A urmatu secululu nostru, secululu luminiloru. Si au dñsu in sine teologii protestanti rationalisti: deca toti barbatii de specialitate facu lumina totu din ce in ce mai mare in diversele ramuri ale scientiei omenesci, atunci pentru ce se nu faca si eli lumina in credinti'a cea obscura de mai doue mii de ani, in care au orbecatú crestinii. Ar' fi una rusine pentru secululu nostru, deca si acumu ar' mai crede si tiené de adevveratu ace'a ce au crediutu seculii celi intunecosi ai evolui de midilocu. Si numai de cátu s'au pusu pre lucrú inca cu mai multa ardore cá celi din secululu trecutú si cu eli se incepe istori'a logicei celei mai insielatorie teologice. Eli instsi rideáu de argumentele cele ridicule ale teologiloru celoru vechi, si sustieneáu, cá deca in adevveru lucrulu cu Isusu Christosu si cu Evangelielu ar' fi fostu asia, cum sustieneáu aceia, atunci minunea aparintiei lui Isusu Christosu si a religiunei crestine ar' fi cu multu mai mare decátu cum este considerata asia, precum o credu crestinii. Nu scieáu, cá in urma chiaru si argumintele loru voru fi tempuriloru venitorie de asemenea ridicule.

Astu-feliu teologii rationalisti ai seculului nostru spre a face lumina in „caosulu originei crestinismului“ au inceputu lucrulu de acoló, de unde li s'a parutu mai usioru. Eli au inceputu adeca a negá mai antaiu autenticitatea evangelielorú, in cari se cuprinde intréga originea cea miraculosa a crestinismului. Speráu adecá, cumcá deca odata va fi constatata falsitatea loru, atunci totu edificiuulu crestinismului va trebui se cada de sine. S'au apucatu asia dara mai antaiu de partea negativa a lucrului. Spre scopulu acest'a inceperu a sustiené câte si mai câte hipoteze cu privire la originea Evangelielorú. Hipotezele aceste eráu nunumai diverse unele de altele, ci tare de multe ori eráu si contradictorie intre sine. Ce sustieneá unulu, erá numai unu ce efemeru, de adi pana mane, căce diu'a urmatoria aducea pre altulu, care sustieneá cu asemene dreptu chiaru contrariulu, pana ce venieá alu treile, care i dá de laturi pre amendoi, cá apoi preste scurtu tempu se patiesca si elu asemene. Numai ce atinge seria cronologica a evangelielorú, s'au sustienutu tote hipotezele posibili. La unii este Mateiu celu mai vechiu, la altii Marcu, la altii Luc'a, la altii Joanu, si in urma la altii, cari voieáu a fi mai originali, nice unulu din eli nu este celu mai vechiu, ci toti laolalta s'au folositu de unu Evangeliu primitivu, care inse a pieritu. In urma inse au sositu acoló, cá deca i ar' fi intrebatu cineva, cumcá la ce resultatu au ajunsu, fia-care ar' fi datu unu respuunsu diversu, si numai in ace'a s'aru ff unitu cu totii laolalta, cá evangelielu nu suntu autentice, nu pentrucá dora scientifice aru poté se probeze lucrulu acest'a, ci pentrucá nu voiescu se le recunosca de autentice, căce atunci aru trebui se primesca si crestinismulu intregu si genuinu, cum se afa elu in baseric'a catolica. Acést'a inse nu o voiescu cu nice unu pretiu, căce atunci cu ce s'ar' deosebí eli, teologii din seculii luminiloru, de teologii din seculii „obscurantismului“ evolui de midilocu.

Că și cum lucrul celu negativu ar' fi fostu finitu cu succesu, se apucara acumu teologii rationalisti de partea positiva a lucrului. Dupa-ce acum in aintea loru erá constatatu, că nefiendu evangeliile autentice, nice Isusu Christosu n'a fostu asia, precum se descrie in ele, nice crestinismulu nu a avutu originea espusa de ele, asia de sine se obrudeá partea positiva a lucrului, că asia dara totusi se arete, cine a fostu Isusu Christosu, si cum a decursu originea crestinismului? Deca teologii rationalisti mai in ainte in satorirea de hipotese cu privire la originea Evangeliilor au prapaditu tare multu spiritu, atunci in faci'a cestiunei acesteia noue trebuieá se prapadesca inca si mai multu. Unii voindu a dá una imagine fidela despre person'a Mantuitoriului nostru cu ignorarea si delaturarea a totu, ce este preste fire in elu, l'au desfiguratu asia de tare, cătu unu crestinu nu-lu mai pote cunoose de locu. Altii voindu totu acést'a pre langa folosirea intregii eruditii, de care dispuneá, l'au espusu in unu modu atátu de misteriosu si caoticu, catu i vine omului a crede, că insusi eli nu au fostu in claru cu ce'a ce au scrisu. Altii tienenduse mai cu minte, au desperatu de a poté ver odata cunoose deplinu viet'a Mantuitoriului asia precum o voieá eli, si si au luat refugiu la altu ceva. Si au propusu adecá a descrie simpleminte numai caracterulu omenescu alui Isusu Christosu, pre cătu se pote acést'a luandu de basa naratiunea evangelica curatita de totu, ce este preste fire in ea. Caracterulu acest'a inse alu Mantuitoriului a devenitu in pén'a loru una adeverata caricatura, asia cătu una minte sanetosa cu nespusu mai mare usiuretate primesce naratiunea evangelica despre Isusu Christosu in tota simplicitatea ei cea atátu de atragatoria, decâtu unu atare caosu de consideratiuni psihologice, filosofice, istorice si mai scie Domnedieu ce.

Astu-feliu a decursu lucrulu dela inceputulu secululu nostru pana in dfilele nostre.

Tote silintiele aceste inse si tota literatur'a nascuta din ele a fostu restrinsa numai la unu publicu micu, va se dica la publiculu invetiailoru, si inca si in acest'a mai numai la alu teologiloru de profesiune.

Este datina inse in tempulu nostru, de rezultatele unei scientie óre-care se espunu si pentru poporu in cãrti micutii si usiore de intielesu. Astu-feliu avemu pentru esemplu fisica pentru poporu, istoria pentru poporu, astronomia ma chiaru si filosofia pentru poporu. Pentru ce, cugetaru teologii rationalisti, se nu esiste si una vietia alui Isusu Christosu scrisa pentru poporu, in care pretinsele rezultate ale scrutarei loru se fia espuse in unu stilu poporalu pentru poporul crestinu? Astu-feliu si propuseru cá caosulu, ce erá in capetele loru, se-lu espuna poporului cá pre una lumina ore care demna de secululu luminiloru.

Doi barbati au facutu in privinti'a acést'a mai multa furore in secululu nostru. Si acesti doi suntu germanulu David Strausz si francesulu Ernest Renan. Eli suntu asia dicendu espresiunea cea mai fidela a nevointieloru de

unu seculu, ce i au cuprinsu pre teologii protestanti rationalisti, suntu necredinti'a loru incarnata, focalariulu acel'a, in care s'au adunatu totu roiulu acel'a mare de hipoteze baroce nascute in tagm'a loru. Este destulu a cunosce pre unulu din acesti doi, pentru cá se i cunoesca pre toti; „*et ab uno disce omnes!*“

„Das Leben Jesu für das deutsche Volk“ = viet'i'a lui Isusu pentru poporul germanu, este titlu'a opului celui de antaiu. Insusu titlu'a opului areta, cá opulu este scrisu nunumai pentru invetiati, ci pentru publiculu celu mare alu poporului. Unu singuru cuventu din titula areta intregu spiritulu, in care este scrisu opulu. Strausz nu voiesce in titlu'a opului se scia, cá Mantuitoriulu nostru este in lume cunoscutu cu numele de Isusu Christosu. Numele: Christosu inse areta demnitatea de Rescumperatoriu alui Isusu, din care cauza crestinii inca dela inceputu pre langa numele de Isusu s'au indatinatu a-lu numi si Christosu. Strausz inse de demnitatea de Rescumperatoriu alui Isusu nu voiesce se scia nemicu. Inaintea lui Strausz Isusu Christosu este unu simplu omu. Din care cauza inca in titlu'a opului a lasatu numele de Christosu cu totul afora, cá se arete, cá elu voiesce a descrie viet'i'a unui simplu omu cá toti omenii.

Scopulu inse Strausz nu si-lu a ajunsu cu opulu seu. Discusitiunile din elu au voitu se fia prea invetiate si totusi poporali. Stilulu este prea greoiu si neinfumsetiatu, de cátu cá se pota escita gustu in publiculu celu mare, in aintea caruia form'a este lucrulu principalu. Cu unu cuventu opulu contine prea multu din modulu celu neatragatoriu germanu de scriere. Din caus'a acést'a desi pentru poporu a fostu scrisu, totusi poporulu nu l'a cetitu nice in Germani'a, nice aire, si Strausz a moritu, fora cá numele lui se fia cunoscutu afora de cercurile invetiatiiloru mai cu sema germani.

Ce nu i a succesu inse lui Strausz, ace'a a succesu altuia, ace'a a succesu francesului Ernest Renan. Elu a studiatu tota literatur'a germana rationalista si cu deosebire opulu amintitu a lui Strausz. Ce a fostu mai insielatoriu si la parere mai plinu de spiritu in literatur'a si in opulu acest'a, ace'a si a propusu a edá in unu opu anumitu pentru poporu. Cunoscutu este inse, cá francesulu, desi pote nu totu de a un'a este asia profundu cá germanulu, totusi modulu lui de scriere este multu mai usioru, mai plăcutu, mai atragatoriu, ma cáte odata chiaru captivatoriu. Si Renan a sciutu forte bine imbracă opulu seu in tote calitatile aceste. Si ce se vedi! De abié a aparutu opulu, si in scurtu tempu a facutu unu rondu prin tota lumea, si s'a traduşu pre forte multe limbi, asia cátu numele lui este astádi cunoscutu mai preto-tindine, desi fondulu opului este alui Strausz, si numai form'a este a lui. *Hos ego versiculos feci, tulit alter honores. Sic vos, non vobis, mellificatis apes!* si va fi dísu atunci Strausz. In aintea publicului celui mare necredintiosu Renan trece de unu barbatu originalu, precându Strausz este necunoscutu, desi acel'a este imbracatu si paradéza cu penele acestuia. Deca si Renan ar' fi scrisu in modulu acel'a greoiu germanu cá Strausz, atunci si elu ar' fi

remasu necunoscutu si necetitu cá si acest'a Renan inse imbracandu pre Strausz in ornatu francesu a datu cá unu mestecatoriu de veninu publicului pilele cele amare ale necredintiei invelite in dulcetia, cá se nu li se sentiésca amaratiunea.

Se pote vedé, credemu, din aceste, pre ce căli laterale s'a incuibatú in tempulu nostru necredinti'a in publicu. Deca pre unu altu terenu óre-care alu scientieloru s'ar' fi facutu atari abusuri cá in acest'a, atunci tota Europ'a erudita ar' fi pasitu in contra. In contr'a abuseriloru lui Renan inse si a premergatoriloru lui afora de taber'a crestina de abié s'a redicatu unde si unde, din candu in candu câte una voce, desi numai imputarile, ce i le au facutu unii barbati ai academiei franceze din Parisu, inca ar' fi mai multu de cátu de ajunsu spre alu discreditá pentru totu de a un'a in aintea publicului seriosu.

Miraculele lui Vespasianu enarate de Tacitu.

Fiendu-cá in numerulu trecutu a fostu vorb'a de vindecările cele miraculoze ale imperatului Vespasianu enarate de Tacitu, asia lasamu se urméze aci intréga naratiunea lui Tacitu in versiune romana dupa capu 81 din cartea a patr'a a istoriei lui.

Capu LXXXI. „In lunea acele, cându Vespasianu asceptá la Alessandri'a „dilele, in care sufla pe totu anulu vënturile de véra, si o calatoria segura „pre mare, s'au intemplatú mai multe minuni. prin cari se descoperiá charulu „cerescu si óre care inchinare a dieiloru cátra Vespasianu. Unu omu de „rëndu din Alesandri'a, cunoscutu pentru orbi'a sa, a caditu in genunchi lui „Vespasianu, cerëndu cu lacreme, cá se-lu *vindece de orbi'a*; acést'a o faceá din „insuflarea dieului Serapide, pre care dintre toti dieii -lu adoréza mai tare „acestu poporu superstitiosu; -lu róga, *cá se-i unga genele si orbitele ochiloru „cu scuipatu din gur'a lui*. Unu altulu, paralticu de mana, -lu róga totu dupa „sfatulu aceluiasi dieu, cá se-lu calce pre mana. Vespasianu ríse de ocamdata „batândusi jocu de ei; aceia staruiáu; pe de o parte se temeá, cá se nu-i dica „ómenii, cá e omu desiertu, éra de alt'a prin rogatiunile celoru doi betegi si „prin indemnurile lingusitoriloru prinse sperantia. In cele din urma cerú „parerea mediciloru, cá óre atari betegeli, cum e orbi'a si paralsi'a, potuse „vindecá prin „ajutoriuulu omenescu. Medicii se dechiara in modu variu: cá „acestuiá nu i este stinsa poterea luminei, si cá se va rentóree, redicandu-se „pedecele, cá celui-alaltu inchieturile suntú scrintite, si potú vení la locu, „aplicanduse poteri vindecatórie. Pote cá acést'a e voi'a dieiloru, si cá „principele este alesu se fia instrumentu alui D-dieu; in fine déca se va face „vindecarea, acést'a va servi spre laud'a principelui; éra déca cercarea va fi „desiérta, risulu va cadé asupr'a betegiloru. Dreptu ace'a Vespasianu in cre- „dintia, cá noroculu seu tóte -su cu potintia, si nu mai e nimic'a de necreditu, „cu facia vesela, inaintea unei multimi incordate de asceptare face cele ce

„i-se cereá. Man'a indata revine la functiunile sale, si orbului i-a resaritu „lumin'a d'lei. Si un'a si alt'a le marturisescu celi ce vediura si acum cându „minciun'a nu mai are mai nice unu pretiu“.

Cumcã cáta credintia merita naratiunea acést'a, areta capulu immediatu urmatoriu, in care se enaréza unu miraculu atátu de curiosu, atátu de barocu si atátu de ridiculu, cátu semena forte multu cu naratiunile de strigoi, ce suntu prin gur'a poporului nostru. In capulu urmatoriu scrie Tacitu despre Vespasianu astufeliu:

„LXXXII. Dupa acést'a dorinti'a lui Vespasianu de a visitá locuinti'a „dicatitii deveni si mai ferbinte spre a o consultá asupr'a afaceriloru imperiului „Puse se opréscá pre toti dela templu. Intra in templu si cu mintea pironitu „la dicitate vede la spatele seu pre unulu din fruntasii Egiptului¹⁾, cu numele „*Basilide*, despre care sciá, cá e departe cale de mai multe díle de Alesandri'a, „si cá jace beteagu. Intréba pre preoti, cá Basilide intratau in ace'a dí in „templu; cercetéza de pe la cei din giurulu seu, de s'a vediutu elu prin „cetate In fine descopere prin tramisi calare, cá Basilide in acelu momentu „se afla departe la 80 de mile. Atunci esplica aratarea a fi d-dieésca, si „sensulu respunsului prorocescu dupa numele Basilide²⁾.

Totu asemenea lucruri curiose si de necredintia se enaréza si in capu LXXXIV alu aceleiasi cárti.

Cátu de mare este deosebirea intre pretinsele aceste miracule si intre cele enarate in opulu lui Lasserre! Cáta ridiculositate in acele, si cáta seriositate in aceste! Cátu de neprobate suntu acele, si cátu de probate aceste!

Revist'a basericésca.

Provinci'a metropolitana gr. cat. romana de Alb'a-Julia. Escelenti'a Sa Preasantftulu Domnu Archiepiscopu si Metropolitu Dr. Joanu Vanceá de Butés'a prin literele sale pastorali din 16 Ianuariu 1886 a facutu cunoscutu clerului si poporului archidiececanu jubileulu prescrisu de Sanctitatea Sa Leonu XIII. Cá tempu pentru jubileu a prescrisu postulu mare incependu dela Dominec'a lasatului de carne, éra unde literele pastorali voru sosí mai târdftu postulu Santei Marie. Cá elemosina Escelenti'a Sa a indrumatu clerulu, cá se indemne pre poporu a contribuí ceva pentru scolele nostre gr. catolice.

In dfele aceste s'a impartftu subsidiulu regescu de 18,000 fl. v. a. obvenientu pentru archidieceasa. Dupa datina si conformu impregiariloru numai pucini dinu cleru s'au impartasttu cu cáte 100 fl. v. a. Celilalti cu cáte 50, 40, 35, 30, 25 si 20 fl. v. a.

Precum ni spune Revist'a catolica, Ilustritatea Sa Episcopulu de Gherl'a Dr. Joanu Szabó a denumitu una comisiunea pentru censurarea profesoriloru de religione. Comisiunea constá din Rssimii Dni Stefanu Biltiu prepositu

¹⁾ Svet. Vesp. 7. dice cá ar fi fostu unu iertatu. ²⁾ Numele Basilides vine dela vorb'a βασιλευς = rege.

titulariu cá presiedinte, Mihailu Sierbann si Demetriu Coroianu canonici, dupa ace'a Cl. D. D. professori de S. Teologia Eusebiu Cartice, Dr. Joanu Popu si Dr. Juliu Simonu. Era cá membrii suplenti M. O. D. Vasiliu Porde secretariu episcopescu si Georgiu Pasc'a prof.

Totu Revist'a catolica descrie pre lungu unu conflictu, ce l'a avutu pentru limb'a estraselor matricularie Cl. D. Dr. Vasiliu Lucaciu parochu de Sisiesei cu unu pretoru numitu Smit, magiaru curatu, precum lu areta si numele.

Rom'a. Imperatulu Chinei a rogatu pre Sanctitatea Sa Leonu XIII, cá se tramita unu nuntiu apostolicu la Peking si in Rom'a se primesca unu ambassadoru alu Chinei pentru lucrurile basericesci langa Santulu Scaunu.

Societatea tinerimei catolice din Itali'a au tramisu Santiei Sale Leonu XIII una adresa de supunere omagiala si aderare sincera la sant'a baserica. Sanctitatea Sa a si respunsu tinerimei prin una epistola, in care i lauda zelulu si o incuragieza. Unde avem noi una singura societate pentru cultivarea sentiului religiosu in tinerime?

Austro-Ungari'a. Majestatea Sa Imperatulu si regele nostru Apostolicu Franciscu Josifu I a edificatu pre spesele proprie una casa mare si frumoasa in loculu, unde au arsu in 1881 Ringteatrulu din Vien'a, in care au moritu de focu aproape 1000 de omeni. Venitul casei Majestatea Sa l'a destinat spre scopuri filantropice. In casa s'a edificatu si una capela, in care in fia-care anu in 8 Decembre, dnu'a arderei teatrului, va fi de a se tiené unu requiem pentru celi arsi in elu. Capel'a s'a si santitu in present'i'a Majestatei Sale.

In parlamentulu din Vien'a deputatulu Victoru Fuchs laolalta cu mai multi alti deputati catolici a interpelatu pre ministrulu de interne Conte Taaffe despre caus'a, pentru care a concesu in Vien'a espunerea tipuriloru celoru blasfeme ale pictorelui rusescu nihilistu Wereschagin. Ministrulu inca nu a respunsu.

In culoirele parlamentulu din Vien'a se agitéza in presente tare multu cestiunea imbunatatirei salarielor professoriloru de Teologia, cari pana acum au avutu numai una dotatiune de 840 fl. anuali, asia cátu multi docenti poporali si toti professorii dela scolele medie suntu mai bine dotati cá eli. Ministrulu de culte Dr. Gautsch a promis, cá va face in caus'a acést'a totu posibilulu.

Clerulu diecesei de Leitmeritz in Boemi'a a tramisu episcopulu propriu una adresa de incredere, in care lu roga totu deodata, cá se intrevina pre langa guvernulu civilu, cá acel'a se puna stavila agitatiuniloru altcatoliciloru prin poporulu credintiosu, cari agitatuini, de cându s'a fundatu si una societate in favorulu lor, amenintia nu pucinu baseric'a.

In diet'a dela Linz in dilele trecute eruditulu si piulu episcopu de Linz Dr. Ernest Müller a aperatu clerulu catolicu cu multa potere in contr'a acusei nedrepte, cá elu prin amesteculu seu in politica ar' agitá partidele un'a in contr'a alteia. Pentru vorbirea acést'a episcopulu a primitu adrese de incredere dinu intréga dieces'a dela cleru si poporu.

In anulu acest'a Eminent'a S'a Cardinalulu Primate alu Ungariei Joanu Simor si va serbá jubileulu de 50 de ani alu preotiei. Jubileulu se va serbá in tota dieces'a, spre care scopu s'a si constituitu unu comitetu, éra clerulu va dá Primateului cá suveniru unu album lucratu cu multu gustu.

In dilele trecute a moritu in Vien'a in etate de 77 ani Fridericu Harant, unulu dintre barbatii aceia laici, atátu de pucini pre la noi, care intréga viet'i'a a lucratu forte multu pentru sustienerea sentiuului religiosu in poporu si pentru aperarea santei baserici.

In Galiti'a in tempulu celu mai de aproape cu scirea si invoirea Santulu Scaunu Apostolicu se va intemplá dismembrarea unei párti din dieces'a de Tarnow si incorporarea ei cu dieces'a cea mica de Cracovi'a óre cându capital'a Poloniei.

Majestatea sa a cumperatu dela un'a monastire din Bosni'a unu felonu frumosu cusutu pre tempurile lui Mati'a Corvinulu cu 600 fl. si l'a destinat, cá se se folosesca totu de a un'a cu ocasiunea incoronarei regelui Ungariei.

Germani'a. De unu tempu in coce éراسi se tractéza in Germani'a de pace intre statu si baserica. Cumcá cátu de dorita este pacea acést'a, si ce desastru mare pentru baserica a fostu lupt'a, ce duréza acumu de 14 ani se pote vedé intre altele din impregiurarea, cá de presente tote seminariile din Prusi'a suntu inchise de catra statu, asia cátu nu existe nice un'a sucsescentia clericala. Astufeliu seminariile episcopesci din Paderborn si Hildesheim suntu inchise din 1873, celu din Trier si Fuld'a din 1874, celu din Coloni'a din 1875, celu de Breslau, Limburg, Münster si Ermeland din 1876.

In capetulu lui Januarius in Steyl, unde este unu seminariu de missionari, s'a intemplat consecrarea unui episcopu pentru Chin'a. Numele noului episcopu este Joanu Baptistu Anzer, crescutu in seminariulu de missionari din Steyl. Episcopulu consecratoriu a fostu Archiepiscopulu de Coloni'a.

Franci'a. Ministrulu de culte Goblet continua si mai departe cu sistarea salariiloru preotiesci. Numerulu preotiloru atinsi de fulgerulu ministerialu se sue dejá la câteva sute. In tempu inse ce ministrulu reglementéza astufeliu pre preotii nevinovati, foi radicali cá „Cri du peuple“ predica pre facia uciderea toturoru proprietariloru, si ministrulu tace.

Radicalulu Conte Rochefort a propusu in camer'a din Franci'a un'a amnestia generala pentru toti celi judecati pentru crime seau transgresiuni politice, neesceptionandu nice pre preotii celi pedepsiti pentru amesteculu in in alegeri. La inceputu erau sianse frumose, cá propunerea va fi primita de majoritatea camerei. Dupa ce inse ministrulu Goblet a eschisu dela amnestia pre preotii, asia partid'a dreapta a votatu in contr'a propunerei, si astufeliu propunerea a cadiautu. Inaintea ministrului Goblet preotii suntu transgressorii si criminalistii celi mai mari numai pentrucá suntu preotii.

Eminentele loru Cardinalii Guibert Archiepiscopu de Parisu, Caverot Archiepiscopu de Lyon si Desprez Archiepiscopu de Toulouse au datu unu protestu in manile lui Grévy presiedintele republicei franceze, in care protesteza

in contr'a pasagiului aceuia din declaratiunea ministeriala facuta in aintea camerei, unde inculpa clerulu, că ar' fi inimicu republicei. Eminentiele Loru au declarat, că se voru tiené de massim'a acea enunciate de Santitatea Sa Sumulu Pontifice Leonu XIII. in enciclic'a sa despre constituirea crestina a stateloru, dupa care baseric'a nu este inimica din principiu nice unei forme de statu.

Cumcă sub guvernulu actualu francesu, câtu se respectéza baseric'a, casulu urmatoriu areta mai bine cá ori si ce asigurare orala si solemna din portea guvernului. In anulu trecutu in Lyon unu copilu numitu Lombard a mersu in modu sacrilegu la sant'a cuminecatura si pre acea in batujocura o a dusu acasa si a comisu necuvenintia grosolana cu ea. Din caus'a acést'a copilulu a fostu cu scirea ministrului eliminatu din tote scolele din Franci'a. De abié au trecutu inse câteva luni, si acel'asi ministru l'a primitu pre specele statului in unu internatu.

Vivisectorulu Paul Bert ore canduva ministru de instructiune sub Gambeta, si totu odata celu mai mare inimicu alu bisericeii in intréga Franci'a, fu in dilele trecute denumitu de Protectoru in Tonkin in Asia. Unii dicu, că ministrulu Freycinet a voitu se se mantue de elu, pentrucă se pota fi mai moderatu facia cu baseric'a. Poté că ministrulu Freycinet se va bucurá de departarea lui. Noi credemu inse, că mai multu se voru bucurá canii celi multi, pre cari i a taiatu de vii, cá se pota face studii fisiologice.

Reuniunile catolice ale lucratorilor din intréga Franci'a si voru tiené in dilele aceste adunarea generala in Parisu. Scopulu reuniuniloru acestora este a reformá relatiunile sociali in Franci'a dupa principiile crestine catolice.

Caner'a francesa a voitu a nullificá alegerea lui Keller, unulu din primii conducatori ai deputatiloru catolici. Temenduse inse, că erasi va fi realesu, in urma totusi i a recunoscutu alegerea.

Belgi'a. Este mai bine de unu anu, decandu in Belgi'a din vointi'a poporului catolicii au castigatu majoritate in parlamentu. De atunci parlamentulu s'a silitu a repará mai multe daune cauzate bisericeii prin guvernulu francmasonicu de mai inainte. In capetulu lui Januariusu catolicii au datu unu banchetu stralucitu in Brúsel'a. La banchetu a luat parte ministrulu presiedinte Bernaert, presiedintii ambeloru camere, deputati, senatori, si delegati de ai totoruru societatiloru catolice din tíera. Cu unanimitate s'au declarat totu, cumcă voiescu se sustiena cu ori ce pretiu concordatulu inchiatu intre statu si Santulu Scaunu Apostolicu la 1830.

Angli'a. Cumcă catu pretiu pune poporul celu practiculu anglesu pre moralitatea publica, se pote vedé de acolo, că in parlamentulu anglesu chiaru acum se desbata unu proiectu de lege, care in London opresce in dí de Domineca si serbatoria tienerea deschisa a crismeloru mai multu decâtu pana la 10 óre a. m. in celelalte cetáti pana la 9 óre, éra la tíera nu este iertatu se fia deschise tota diu'a, decatu pentru caletori.

Rusi'a. Dela inceputulu seculului acest'a baseric'a greco-catolica in Rusi'a este asia de persecutata, câtu ar' crede omulu, că numai in Asi'a este

cu potintia asia ceva. In dilele trecute in Lublin trei caluguri Dominicani, au fostu transportati in Siberi'a, numai pentrucă au botezatu nesece copii ai unoru parinti greco-catolici, cari nu au voitu se i boteze la preotulu sismaticu in lips'a unui preotu gr. catolicu,

Australi'a. In 15 Novembre 1885 de odata cu conferinti'a nostra episcopesca s'a tientu in Australi'a primul sinodu plenariu. Presidiulu Pa dusu Eminentia Sa Cardinalu Dr. Moran Archiepiscopu de Sidney. De facia au fostu 15 episcopi ai Australiei si tote notabilitatile tierei. Cu ocasiunea deschiderei sinodului s'a pusu si pietr'a fundamentala la un'a baserica catedrala in Sidney, candu s'au adunatu in tempu de un'a ora preste 20,000 fl. pentru baserica. Damele cercurilor mai inalte pentru asi aretă stin'a loru facia cu Cardinalulu au aparutu la baserica tote in unu vestimentu englesu numitu Cardinal. Decretele sinodului nu se voru publică decâtu dupa aprobarea loru din partea Santului Scaunu Apostolicu.

Asi'a. Enciclic'a Santit'atei Sale Leonu XIII despre constituirea crestina a staturilor a escitatu si admiratiunea Mahomedaniloru. Acést'a se vede din un'a scrisore, ce Wassa Pascha, gubernatoriulu din Libanon, unu barbatu de un'a intelligintia si cultura inalta o a adresatu delegatului apostolicu din Beirut, in care dice: „Pap'a in enciclic'a acést'a se areta liberalu in unu modu multu mai santu, decâtu autorii dreptului modernu, si mai înduratu decâtu filantropii filosofiei moderne“.

Dupa finirea sinodului episcopatulu Australiei inca pana ce nu s'a imprasciatu pre acasa, a adresatu una scrisore comuna catra episcopatulu germanu. In scrisorea acést'a episcopatulu Australiei gratuléza episcopatulu Germaniei pentru constanti'a si curagiulu celu mare, ce l'a manifestatu in lupt'a cea dorerosa, ce o porta acumu de 14 ani cu guvernulu, si-si esprima speranti'a secura, că baseric'a provediuta cu astu-feliu de alteti mai iute seau mai târdiu totusi va triumfă. — Este de miratu, ce progrese mari a facutu in tempu scurtu baseric'a catolica dein Australi'a. Numai la inceputulu seculului acestuia de abié esistă cá din gratia in tota Australi'a unu singuru preotu catolicu pentru implinirea lipseloru religiose a puciniloru credintiosi. Si éta că acum numera dejă 15 episcopate, a caroru episcopi adunati in sinodu impun toturoru celorlalte confesiuni. Deca aire, atunci aici de securu s'a implinitu profeti'a Mantuitoriului, că baseric'a sa este cá sementi'a de mustariu, care este sementi'a cea mai mica, si totusi din ea ese arborele celu mai mare in resaritu.

Varietăti.

Dela 1-a Januariu mai apare in Blasiu inca una foia, destinata pentru poporu sub Redactiunea Domnului Joanu Popu Reteganulu. Titul'a foiei este: „*Cartile Sateanului Român*“ si apare odata pre luna in inarime de una cola, formatu octavu. Pretiulu este numai 1 fl. 20 cr. v. a. Foi'a a esutu mai inainte in Gherl'a sub Redactiunea M. O. D. Nicolau F. Negrutiu. Numai inainte de acést'a cu 20 de ani si ar fi fostu unu ce cu totulu imposibilu a redactă la noi una foia pentru poporu, de ore-ce trebuia se mérga omulu comune intregi,

pana ce află dein poporu pre cineva, care se scie ceti si scie. Si astădi avemu deja trei foi destinate pentru poporulu dela sate. Căce pre langa: „Cărtile Sateanului Romanu“ mai apare in Sibiu „Foisiora“ si in Timisior'a: „Gazet'a poporului“. Semnu invederatu, că s'a inmultitu binisoru numerulu sateniloru nostrii, cari sciu ceti si scie. Cu tote aceste inse nu trebue se eugetămu, cumcā dora in privint'a acést'a s'a facutu deja destulu, si nu s'ar poté face mai multu. De securu nice pre un'a dein aceste trei foi nu le imbudiescu prenumerantii. Acést'a nu pentru-cā dora nu ar fi de unde se se recruteze, ci pentru-cā indolint'a la noi si pre terenulu acest'a că si pre altele, este mare. De ace'a preotii nostrii ar' face bine, deca ar' indemnă cu totu adinsulu pre satenii, ce sciu carte, că se prenumere ver un'a foia poporala, si mai cu seina: Cartile Sateanului Român, care este cea mai eftina si pre langa ace'a si bine redigiata. Pre calea acést'a crescundu gustulu de cetire in poporu, va scii pretiuf mai bine scol'a, si preotimea nu va avé atât'a necazu cu poporulu spre a-lu convinge despre valoarea scolei.

Domnulu Xenopolu professoriu de istoria in Jasi a scrisu in „Vointi'a nationala“ unu articlu despre traducerea romana a opului cunoscutu alui Lasserre. Articulu voiesce se fia critica, si in urma nu este in elu dela inceputu pana in capetu altu-ceva decâtu asertiunea cea bizara, că baseric'a este destinata numai pentru clasele cele neculte, la cari scienti'a (pote a Dlui Xenopolu) nu pote strabate nice cându. D. Xenopolu se face, că nu scie, că suntu destuli barbati cu scientia mai mare că a densului, cari suntu fii forte credintiosi bisericeii, si chiaru pre D. Lasserre si pre traducatoriulu lui pre limb'a romana, deca l'amu pune in cumpen'a scientiei cu D. Xenopolu, nu scimu, care ar trage mai multu.

In dilele aceste ni veni unu prospectu pentru unu opu medicalu intitlatu: „cur'a naturala“ seau metodulu curei cu apa rece a toturoru morburiloru, compusu dupa auctori practici si date sigure de Grigorie G. Miculesculu in B. Szarvas conitatulu Békés. Opulu va esi pana in 1-a Aprilie de sub tipariu si va costă 55 cr. v. a. esemplariulu. Asupr'a valorii opului acestuia mai bine se voru poté pronunціa la tempulu seu barbatii specialisti, cari nu potu fi altii decâtu medicii. Dein care cauza noi ne si restringemu numai la anunierea lui, pana-ce se voru pronunціa celi competenti asupr'a-i.

Tōtu asemenea Revist'a catolica anuncia ersirea unui opu intitlatu „manualu de stuparitu“ de Joanu Costinu, preotu gr. cat. in Bai'a mare. Pretiulu unui esemplariu va fi 60 cr. v. a.

Fiendu Redactoriulu acestei foi impiedecatu prin morbu, amu fostu siliti a amenă edarea numerului 3 si a-lu scote acumu de odata cu numerulu 4.

Editoriu si redactoriu responsabilu Dr. Alexandru V. Gram'a.

Tipograf'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.